

De socialistiska krigen

En antologi om konflikten i Sydostasien, sammanställd av Kent
Lundkvist och Svante Nordin

Presentation

I denna skrift (utgiven som Zenit-Häften nr 3) redovisas den svenska debatten om konflikten mellan Pol Pots Kampuchea och Kina å ena sidan och Vietnam å den andra, som 1979 nådde sin kulmen med Vietnams invasion av Kampuchea följt av Kinas militära angrepp på Vietnam. Artikelurvalet ger en bra bild av den svenska vänsterns ståndpunkter, alltifrån dåvarande SKP:s fullständigt kritiklösa uppslutning bakom Pol Pot och Kina, till APK:s (nuvarande SKP) och KPMLr:s (nuvarande KP) dito bakom Vietnam (och Sovjet). Däremot så får man ganska lite kött på benen när det gäller konflikten bakgrund – om detta se t ex Ben Kiernans artiklar om Kampuchea ([Motsättningar i Kampucheas kommunistiska rörelse](#) och [Förord till "How Pol Pot Came to Power"](#)).

I skriftens inledning ger VPK-arna Kent Lindkvist och Svante Nordin en någorlunda rättvisande bild av de olika organisationernas ställningstaganden, även om de blir lite väl tramsiga när de tar upp de svenska trotskisterna, KAF, och då bl a ironiserar över att KAF publicerat översättningar av uttalanden från Fjärde Internationalen – vad är det för fel med det?*

En intressant detalj i sammanhanget är att Jan Myrdal inte ville delta i antologin, med argumentet att han inte ville medverka i ”en skrift där de pro-sovjetiska representanterna icke behandlas som femtekolonn-figurer”. Så var det med Myrdals uppfattning av politisk debatt. För så råder väl ingen tvivel om vars Myrdals sympatier låg i dessa krig (Kina och Pol Pot).

Se även *lästipsen* efter innehållsförteckningen nedan.

MF

Innehåll

Inledning.....	1
Gunnar Bergström, Vietnams invasion, Kampuchea nr 1/1979.....	6
Vietnam och Kampuchea, ledare i Arbetarkamp nr 2/79.....	10
Indokinas folk behöver fred och solidaritet, ledare i Ny Dag 10.1.79.....	11
Arbeta för fred i Sydostasien! Intervju med Lasse Johansson, Stormklockan nr 1/1979.....	12
Möjligheterna öppnas för en bättre framtid åt Kampucheas folk, Proletären nr 3/1979, 12-16 januari.....	14
Peter Weiss, Lyssna till Vietnam! DN 10.1. 1979.....	16
Staffan Beckman, Stöd åt en självständig kamp, DN 18.1. 1979.....	18
Robert Braunerhielm, Vi slogs för oberoendet, DN 18.1.79.....	19
Frys biståndet – nej till ockupationssocialism, Gnistan 19.1. 1979.....	21
Pierre Schori, Ut ur Kampuchea! Fortsatt bistånd!, Arbetet 20.1 1979.....	24
Sara Lidman: Vem har rätt att kalla sig besviken? Aftonbladet 23.1 1979.....	26
Einar von Bredow, Dags för en ‘tredje ståndpunkt’ i Indokina-kriget, Aftonbladet 20.1 1979.....	28

* Se vidare lästipsen nedan.

Jan Hinderson, Hur kan alla utan vidare svälja västliga nyhetsmedias rapporter? Aftonbladet 25.1 1979.....	30
Jörgen Widsell, Vietnam trampar på allt vi slogs för, Aftonbladet 25.1 1979.....	32
Lennart Ljunglöf, Debatten om Indokina-kriget, Aftonbladet 2.2 1979	33
C H Hermansson, Om Vietnam och Kampuchea, Expressen 8.2 1979	36
Sverige och Kampuchea, utdrag ur ledare i Norrskensflamman 12.2 1979.....	37
Slå tillbaka krigshetsarna i Peking: Upp till försvar för Vietnam! ledare i Proletären nr 12/1979.....	38
Kinas gränskrig, ledare i Ny Dag nr 15/1979.....	39
Sovjet har kanske mer vett än Kina? ledare i Arbetet 22.2 1979	41
Håll vänsterns strider utanför solidariteten med Vietnam, ledare i Arbetarkamp nr 9/1979 ...	42
För detta offer sig Kinas soldater, ledare i Gnistan 2-8.3 1979	43
Kina stod för sitt ord, ledare i Gnistan 14.3 1979	44
Mats Dahlkvist, Gud och djävulen i Peking, Moskva och Hanoi, Ny Dag 7-8.3 1979	45
Gunnar Wall, Bakom konflikten mellan Vietnam och Kina: De byråkratiska försöken att bygga socialism i ett land, Internationalen nr 9/1979	46
John Takman, Vietnam har världens folk på sin sida, Norrskensflamman 14.3.79.....	52
Ulf Johansson, Pol Pots Angkor-imperium skulle bli ett slavsamhälle med 1,5 miljoner invånare, Norrskensflamman 20.4.79	53

Lästips

[Konflikten mellan Kampuchea/Kina och Vietnam](#). (Tidskriften *Kommentar* 1977-81)

[Proletären om konflikten mellan Kina/Kampuchea och Vietnam](#).

[Tidningen *Internationalen* om Kampuchea](#).

Gareth Porter: [De vietnamesiska kommunisternas politik gentemot Kampuchea, 1930-1970](#)

Maud Sundqvist: [Vietnam – Kampuchea](#),

Kampuchea/Kambodja:

Ben Kiernan: [Pol Pot-regimen – slutet](#) och [Folkmordet i Kambodja](#)

Philip Short: [Stalins mikrober](#)

[Vad gick fel med Pol Pot-regimen? Maoistisk kritik av Pol Pots Kampuchea](#).

[Norska maoister om Pol Pots Kampuchea](#).

Inledning

Den 17 april 1975 intog FUNK-gerillan Phnom Penh. Lon Nol och hans närmaste män flydde hals över huvud, likaså den amerikanska ambassadpersonalen med stjärnbaneret instoppat i en platspåse. Knappt två veckor senare, den 30 april, satte befrielsen av Saigon till synes punkt för det trettioåriga Indokina-kriget. Vid båda dessa tillfällen hade nordvietnamesiska trupper spelat en viktig roll. Mellan Nordvietnam, FNL och FUNK rådde ett vapenbrödraskap som föreföll ha smitts allt fastare under de gångna fem årens gemensamma provningar och framgångar.

Två episoder vid Phnom Penhs fall gav förebud om kommande händelser, fastän ingen då med säkerhet kunde ha förutsagt detta.

Strax efter befrielsen satte folkhopar eld på sovjetiska ambassaden i Phnom Penh. Att förhållandet mellan Sovjet och FUNK-gerillan inte varit bra stod klart eftersom Sovjet i det längsta upprätthållit diplomatiska förbindelser med Lon Nol. Men de häftiga yttringarna av fiendskap var ändå förvånande.

Det andra var att Phnom Penh evakuerades och hela stadsbefolkningen tvingades ut på landsbygden. Oberoende av motiven för denna åtgärd gav de metoder med vilka den genomfördes upphov till oro över den nya regimens karaktär.

Vietnams och Kampuchéas vänner togs i det närmaste på sängen när öppna strider mellan de båda länderna bröt ut vid jultiden 1977. Linjerna klarnade när konflikten mellan Vietnam och Kampuchéa snabbt utvidgades till en konflikt också mellan Kina och Vietnam. Därefter skedde en kontinuerlig upptrappning. Kulmen kom i slutet av december 1978 när Vietnam inledde sin invasion av Kampuchéa. Erövringen gick förbluffande snabbt. Redan den 7 januari 1979 intogs Phnom Penh där en Vietnam-vänlig regim under Heng Samrin installerades. Pol Pots anhängare övergick till gerillakrig från landsbygden.

Vad världen nu frågade sig var om Kina stillatigande skulle tåla att Pol Pot-regimen slogs ut. Den 17 februari gavs svaret när Kina påbörjade sin massiva ”straffexpedition” i Vietnam. En sovjetisk svarsaktion på Kinas angrepp på Vietnam uteblev och efter några veckor drog kineserna sig programenligt tillbaka ur Vietnam. Vad som såg ut att ha kunnat bli upptakten till ett storkrig begränsades – för denna gång – till en lokal konflikt.

Vad vi i denna antologi vill belysa är den svenska vänsterns reaktion på kriget mellan Vietnam och Kampuchéa och mellan Kina och Vietnam under januari – april 1979.

Sydostasienkonflikten i svensk debatt

Till att börja med måste sägas att den svenska reaktionen och den svenska vänsterns reaktion i stort sett är samma sak. Utanför vänsterns led har kriget i Sydostasien inte väckt någon större debatt. Olof Palme tog försiktigt avstånd från Vietnams invasion samtidigt som han framhöll Pol Pot-regimens grymheter. Senare uttalade han sig i något skarpare ordalag mot Kinas angrepp. Utrikesminister Hans Blix gjorde ett par sobra uttalanden för regeringens räkning, där det klargjordes att Sverige ogillar invasioner oavsett om de utförs av Vietnam eller Kina. Den mer försiktiga hållningen betingades naturligtvis både i Palmes och Blix’ fall av omsorg om de utmärkta mellanstatliga förbindelser som Sverige har med både Vietnam och Kina.

Den borgerliga pressens kommentarer skilde sig från den socialdemokratiska närmast på det sättet att socialdemokraterna tenderade att se med större förståelse på Vietnams agerande. Det mest kraftfulla språket kom från Gösta Bohman, som snabbt såg en chans att skära pipor i vassen. Från Moderata Samlingspartiet krävdes att Sveriges bistånd till Vietnam skulle dras in på grund av Vietnams krig i Kampuchéa. Det kravet fann emellertid endast stöd från SKP.

I övrigt är det inom vänstern debatten har förts, både i vänsterns egna tidningar och på de stora drakarnas kultursidor. I DN, Expressen och Aftonbladet har man släppt fram vänsterkändisar som Jan Myrdal, Sara Lidman, Peter Weiss, C H Hermansson o.a.

I mycket har den svenska debatten blivit en fortsättning på kriget i Sydostasien med verbala medel. De flesta organisationer och debattörer har till stora delar slutit upp bakom den ena eller andra parten i konflikten. Debatten har främst kommit att röra sig om 'vem som har rätt' – Vietnam eller Kampuchea, Kina eller Sovjet. Det drivande känslöengagemanget har gällt 'solidariteten', tolkad som villkorslöst stöd åt den ena eller andra av de krigförande makterna. Därvid har SKP med närstående organisationer stått tämligen isolerade från den övriga vänstern, representerad av APK, KPML(r), VPK, SAP, FK och KAF, som med varierande grad av intensitet stött Vietnam och tagit avstånd från Kina.

På den gamla tiden, när det bara fanns ett socialistiskt land, var problemet vem man skulle stödja förhållandevis oproblematiskt för kommunister. Man stödde Sovjet – även när Sovjet gick till anfall mot något av sina grannländer. När t ex Sovjet vintern 1939 föll in i Finland och upprättade en alternativ finsk 'regering' under O W Kuusinen i den lilla gränsorten Terijoki, skrev Ny Dag: 'Man kan inte betvivla att Finlands arbetande folk, när Kuusinen-regeringen installerats i Helsingfors och folket ges möjligheter att i demokratiska former avge sitt votum kommer att kräva en socialistisk omgestaltning av Finland'.

I dag har världskommunismen flera huvudstäder – och Sverige har fler kommunistiska organisationer.

VPK

VPK var ett av de kommunistpartier som tidigt sökte öka sin självständighet gentemot Sovjet. Reaktionen mot sovjetiska invasioner av socialistiska grannländer spelade fö en intressant roll i den processen. Diskussionen kring ingripandet i Ungern 1956 var viktig för uppkomsten av den falang inom partiet som valet av C H Hermansson till partiordförande 1964 förde fram till ledningen. Warszawapaktsinvasionen av Tjeckoslovakien 1968 fick konflikten mellan partiets majoritet och minoriteten kring tidningen Norrskensflamman att bli akut. Den gången tog Ny Dag kraftigt avstånd från invasionen medan Norrskensflamman såg den som ett uppfyllande av den proletära internationalismens förpliktelser.

Länge försökte VPK ställa sig neutral i konflikten mellan Sovjet och Kina. Det försvarades av att Kina inte ville tro på VPKs goda vilja och snart bröt alla förbindelser för att i stället backa en rent Kina-orienterad organisation, KFml (sedan SKP).

I konflikten mellan Vietnam och Kampuchea kom VPK att allt tydligare ställa sig på Vietnams sida. Reaktionen på den vietnamesiska invasionen av Kampuchea var dock, särskilt jämfört med vad som presterades av APK och KPML(r), till en början osäker. Partistyrelsen och dess verkställande utskott nöjde sig med trevande och mångtydigt formulerade uttalanden. Man markerade stöd för Vietnam och Heng-regimen. Samtidigt uttryckte man osäkerhet inför vad som verkligen hänt i Kampuchea.

Ny Dags kommentarer, och särskilt Björn Ahréns rapportering, utmärkte sig för större frejdighet. Här klargjordes att en ljusnande framtid nu öppnats för Kampucheas folk och den vietnamesiska versionen av det faktiska händelseförloppet godtogs i allt väsentligt, dvs man förnekade att någon invasion alls förekommit – bara en folkresning mot en hatad förtryckare kunde förklara Pol Pot-regimens snabba fall.

Den som ville försvara Vietnam kunde gå fram 'efter endera av två linjer. Antingen kunde man förneka att någon vietnamesisk aktion förekommit. Eller kunde man försvara den genom att hänvisa till Pol Pot-regimens terroristiska karaktär, gränsprovokationerna, etc.

Från VPKs sida har i skilda sammanhang båda dessa linjer förts fram. I en intervju i Stormklockan sa KUs ordförande Lasse Johansson: 'Vi försvarar varje lands nationella självbestämmanderätt och en Vietnamockupation kan utifrån det inte accepteras. Om en ockupation inträffat skulle vi omedelbart kräva tillbakadragande av trupperna'. Å andra sidan talar C H Hermansson i en artikel i Expressen om en 'massiv insats' i Kampuchea från Vietnams sida – utan att dock ta direkt avstånd från denna. Senare har Björn Ahrén i Ny Dag erkänt att den vietnamesiska interventionen varit av 'troligen avgörande' betydelse för Pol Pot-regimens fall. Med viss tillfredsställelse har Ny Dag också noterat att få protesterat mot att Idi Amin störtats i Uganda genom en tanzanisk invasion. – Om Tanzania får lov att störta en terroristisk regim, varför inte Vietnam?

Om VPKs ställningstagande till Vietnams intervention i Kampuchea varit en smula tövande och osäkert visade man desto större beslutsamhet då det gällde att fördöma Kinas 'straffaktion' mot Vietnam. Här gjorde både VPK och KU omedelbart skarpa uttalanden där man talade om stormaktsambitioner och planlagd aggression från Kinas sida.

Det mest intressanta med detta skarpa fördömande är att VPK i och med det tycks ha gett upp de tidigare försöken att balansera mellan de båda kommunistiska stormakterna. APK-gruppens utbrytning har inte lett till någon eurokommunistisk orientering inom VPK. Man ansluter sig väsentligen till Sovjets analys av världsläget och ansatser till förmedlande positioner sådana som de spanska eller italienska kommunistpartiernas lyser med sin frånvaro.

APK

APK har naturligtvis företrätt Vietnams (och Sovjets) linje på ett ännu mer kraftfullt sätt än VPK. Man har ansträngt sig att framställa VPK som vacklande och sig själva som Vietnams enda verkliga vän. Den ständigt pågående konkurrensen mellan APK och VPK om de gemensamma 'broderpartiernas' favör har på så vis gjort sig gällande.

Utmärkta tillfällen serverades också APK till variationer på ett kärt propagandatema – det antikinesiska. Här kunde Norrskensflamman berömma sig av tidig klarsyn. Långt innan VPK, för att nu inte tala om KPML(r), genomskådat sammanhangen, hade man haft den kinesiska expansionismens rätta natur klar för sig.

KPML(r)

KPML(r)s ställningstagande var inte från början lika självklart som t ex APKs. När KFML(r) bildades 1970 försökte man närmast bjuda över KFML i fråga om Kinatrohet. Därefter förekom en period av ståndpunkter i internationella frågor som i samband med den inre parti-striden under 1974 kom att betecknas som "trotskistiska". Därefter intog man strikt Kinatrogna, eller, exaktare, Albanien-trogna, ståndpunkter i internationella frågor. I samband med brytningen mellan Kina och Albanien tog man definitivt ställning för Albanien och i dag kallar man de kinesiska ledarna för reaktionärer, imperialistlakejer och socialimperialister i konkurrens med Sovjet.

Även KPML(r)s inställning till Pol Pot-regimen har genomgått en radikal och ännu snabbare förändring. Detta gäller fö även om VPK och APK. Såväl Proletären som Ny Dag och Norrskensflamman var 1975 och 1976 benägna att avfärda västpressens uppgifter om massakrer och massterror i Kampuchea som borgerlig propaganda. I dag ger man med förtjusning spridning åt även de största siffrorna på antalet offer för Pol Pot-regimens terror.

SKP

Den svårighet som KPML(r) eller VPK möjligen kan ha känt när det gällt att förklara varför Pol Pot, som 1976 fortfarande byggde socialismen med det kampuchianska folkets entusiastiska stöd, 1978 var en blodig tyrann, den svårigheten mötte SKP i skärpt form då det gällde

Vietnam. Inte minst därför att solidaritetsarbetet för Vietnam i så hög grad gav KFML dess ursprungliga rekryteringsbas. Vietnam skildrades också länge i SKP-pressen som ett socialistiskt föregångsland. Inte förrän strider bröt ut mellan Vietnam och Kampuchea och den vietnamesisk-kinesiska konflikten trätt fram i dagen ändrades tonen i SKPs huvudorgan, Gnistan.

Vietnams invasion av Kampuchea erbjöd samtidigt ett tacksamt tema för SKPs agitation. Föreställningen om Sovjet som den expansionistiska makten, USA som den undfallande föreföll få stöd i händelseförloppet. Försvaret av små länders nationella självbestämmanderätt hade också länge spelat en viktig roll i SKPs framtoning. – Vänskapsföreningen Sverige-Kampuchea gjorde sig berett att ta emot skaror av nya medlemmar.

Så kom det kinesiska anfallet på Vietnam. Gnistans argumentationstekniker utsattes för ett eldprov, som de dock klarade utan svårighet. Eftersom kineserna själva erkände inmarschen kunde man inte förneka den. I stället ryckte man fram längs ett par andra linjer. Kina gav solidarisk hjälp åt det kämpande kampuchianska folket. Kina tvingade Vietnam att gå med på förhandlingar om gränskonflikterna. Vietnam straffades för sina gränskränkningar. Kina satte stopp för den sovjetiska expansionen.

De flesta beskyllningar som Vietnams vänner fört fram mot Kina vänder Gnistan till anklagelser mot Vietnam eller Sovjet.

FK och KAF

FK och KAF saknar bestämda lojaliteter till någon av de parter som varit inblandade i sydostasienkonflikten. KAFs mest auktoritativa opinionsyttringar tar formen av översatta deklARATIONER från Fjärde Internationalens sekretariat. Av dessa deklARATIONER, liksom av Internationalens (KAFs huvudorgan) egenproducerade artiklar, framgår det, inte helt oväntat, att konflikten i Sydostasien beror på att arbetarstaterna i detta område är byråkratiskt deformerade och strävar efter 'att bygga socialism i ett enda land' (det sistnämnda en något egendomlig beskyllning, särskilt mot Vietnam, som ju av allt att döma strävar efter att bygga socialismen också i sina grannländer).

Liksom SAP och de borgerliga partierna har FK och KAF intagit något av en 'tredje ståndpunkt': mot Vietnams inmarsch i Kampuchea, mot Pol Pot-regimens terrorvälde och mot Kinas anfall på Vietnam. Fjärde Internationalen (och KAF) har för säkerhets skull också uttalat sig mot ett sovjetiskt angrepp på Kina om det skulle komma att inträffa.

KAF och FK är skarpare i tonfallet gentemot Kina än mot Vietnam. FKs inställning till Kina har undergått en förändring som liknar KPML(r)s – fast mindre drastisk.

SAP och de båda mittenpartierna har också varit något skarpare i tonen mot Kina än mot Vietnam, medan moderaterna fördelat sina bannor mera jämnt. Allmänt sett har både SAP och de borgerliga partierna varit relativt moderata i tonen mot de olika parterna i Sydostasien. Inget tal om diktaturens kreatur, inga våldsamma antikommunistiska utfall, inga sarkastiska reflexioner över förhållandet mellan krig och socialism. Det är väl ett förhållande som kan tillskrivas de goda mellanstatliga förbindelserna mellan Sverige/Vietnam och Sverige/Kina. Alla fyra partierna har nyligen varit, är eller kommer eventuellt att bli statsbärande partier, så det finns ingen anledning att äventyra de väldiga, hägrande marknaderna i Kina och Vietnam genom alltför våldsamma uttalanden. Motsättningarna mellan dem har mest handlat om biståndet till Vietnam, där moderaterna nu fick ett rejält argument för sin sedan gammalt intagna ståndpunkt att begränsa biståndet till Vietnam. Även Centerpartiet svävade något på målet när det gällde Vietnambiståndet.

Allmänt kan sägas att vänsterdebatten om konflikten i Asien utmärkt sig för ett anspänt känsloläge. Den som kritiserar Vietnam sägs vara fiende till folkens befrielse och medlöpare till USA-imperialismen. Den som ursäktar Vietnam beskylls från andra hållet för att trampa den nationella självbestämmanderättens princip under fötterna och allmänt gå Sovjets ärenden.

Ett annat kännetecken är den starka schematisering som de flesta debattörerna arbetar med. Kina är socialistiskt. Sovjet är socialimperialistiskt. Vietnam går i spetsen för de förtryckta folkens kamp. Från den ena eller andra utgångspunkten följer allt annat. Även bedömningen av rena faktafrågor bestäms av 'klasständpunkten'. Vill man t ex inte tro på Pol Pot-regimens terrorregemente kan man hänvisa till att källorna till uppgifter om detta är västimperialistiska nyhetsmedia eller sovjetfascistisk propaganda. Man kan också ställa frågan: Vem gagnar det egentligen om vi tror på sådana uppgifter? Vill man förneka Vietnams invasion av Kampuchea säger man: Måste vi inte tro mer på de vietnamesiska kamraterna och patrioterna än på västliga nyhetsbyråer?

Känslengagemanget och schematiseringen kan nog hjälpa till att förklara den brist på självprövning som också utmärkt debatten. Få debattdeltagare förvånar sig över att man i marxismens och socialismens namn kan legitimera helt motsatta ståndpunkter – det sägs bara bero på att den andra sidan perverterat marxismen och socialismen och utan all rätt åberopar dem. Kinas anhängare beskrev bara för några år sedan Vietnam som ett socialistiskt föregångsland. Vietnams anhängare hade vid samma tid en lika ljus beskrivning av Kampuchea. I dag intar de en helt motsatt ståndpunkt, utan att för ett ögonblick tvivla på sitt eget ofelbara omdöme eller på den oöverbanneliga styrkan hos de egna föreställningarna. I alla tider har socialister förkunnat att socialism betyder fred. Nu ser det i stället ut som om socialism betyder krig. Inte heller detta har fått många inom vänstern att lyfta på ögonbrynen (Mats Dahlkvists inlägg är här ett undantag). Det är svårt att tänka sig någon händelseutveckling som av den svenska vänstern inte skulle kunna mötas med ett triumferande: 'Vad var det vi sa?'

Häri ligger kanske också värdet av denna sammanställning. Debatten om sydostasienkonflikten säger kanske inte så mycket om det som hänt i Sydostasien. Men den säger en hel del om den svenska vänstern.

Kent Lindkvist Svante Nordin

30 april 1979

I

Gunnar Bergström ger i sin artikel i vänskapsföreningen Sverige-Kampuchea tidskrift Kampuchea något av en tidtabell för händelseutvecklingen mellan Vietnam och Kampuchea. Pol Pot-regimens syn på händelseutvecklingen finns i en särskild "svartbok". Referat av denna kan läsas t ex i Gnistan nr 3/79 (Stefan Lindgren) och DN 11 december -78 (Bengt Albons).

Det finns en debatt om Vietnam-Kampuchea under 1978, som vi inte alls tagit upp något från i detta urval. Vi kan främst rekommendera Jan Myrdals Kampuchea och kriget (Ordfront 1978) samt tidskriften Kampuchea. Vidare har Gunnar Stensson skrivit en rad provietnamesiska artiklar, t ex i Zenit nr 55 och i en polemik mellan honom och Joakim Israel i Arbetet 20, 22 och 31 januari -79. Man kan också läsa Kommentar nr 10 och senare, där det finns en rad artiklar kring Vietnam-Kampuchekonflikten, bl a den kände Sydostasienkännaren Wilfred Burchett.** I DN finns en lång rad internationella och svenska reportage och artiklar*

* Se [Konflikten Vietnam—Kampuchea](#)

** Se [Konflikten mellan Kampuchea/Kina och Vietnam](#) (Samling med Kommentar-artiklar)

från Vietnam och Kampuchea under 1977-78 som belyser motsättningar och inre förhållanden i Vietnam och Kampuchea.

Om Gunnar Bergströms artikel klart talar om en vietnamesisk invasion, så är artiklarna ur Arbetarkamp (FK), Ny Dag (VPK), Stormklockan (VPKs ungdomsförbund KU) och Proletären (KPML(r)) desto osäkrare på denna punkt. I en kommentar i Arbetarkamp nr 17/79 heter det att tidningens ställningstaganden skedde i situationer som "slog oss med överraskning. Men vi har ingen anledning att ompröva dem. Fortfarande återstår däremot att ta ställning till den Vietnamstödda invasionen som sådan, efter att Pol Pot-regimens karaktär och politik undan för undan klargöres". Ledaren i Arbetarkamp 8.1. -79 manar främst till försvar för de sydostasiatiska ländernas nationella självständighet gentemot USA och mot rivaliteten Kina-Sovjet.

VPK kännetecknas av osäkerhet inför konflikten. Ny Dag innehåller främst reportage och referat av vad andra sagt om konflikten; parollerna om fred i Sydostasien uttrycker denna avvaktande hållning. Desto säkrare i sina ställningstaganden är Proletären. Oberoende av om Vietnam invaderat eller ej, menar man att det var bra att Pol Pot-regimen störtades.

Gunnar Bergström, Vietnams invasion, Kampuchea nr 1/1979

Den 7 januari 1979 intogs Kampucheas huvudstad Phnom Penh av vietnamesiska förband. Som täckmantel för invasionen av grannlandet Kampuchea använde Vietnam den s k 'befrielsefronten' KNUFNS. Denna invasion strider mot alla gällande principer för internationell rätt och har också väckt protester från många håll, oavsett skilda åsikter om politiken som förts i Demokratiska Kampuchea. Även den svenske utrikesministern har i ett uttalande fördömt invasionen.

Vad är då bakgrunden till att Vietnam som en gång förde ett rättfärdigt krig mot USA-imperialisterna kunnat göra motsatsen – invadera en suverän stat för att där installera en lyd-regering? Vad kommer nu att hända? Frågorna är många och i skrivande stund finns inte alla svar. Här skall vi i korthet ge några. För en mer detaljerad och noggrann genomgång av orsakerna till konflikten mellan Vietnam och Kampuchea hänvisas till tidigare nummer av Kampuchea.

Torrperioden

I november/december börjar torrperioden i Kampuchea. Inför denna laddade Vietnam upp för att nå ett avgörande i kriget mot Kampuchea. Vietnams syfte var att tvinga fram en regering i Phnom Penh som accepterade de s k 'speciella relationer' som Vietnams partikongress 1976 beslöt ska finnas mellan länderna 'så att våra länder kommer att vara förenade för alltid i uppbygget och försvaret'. Dessa s k speciella relationer är en fortsättning på de planer som tidigare kallades för en 'Indokinesisk Federation'. Dessa planer har Kampuchea ständigt motsatt sig och i stället föreslagit ett vänskapsavtal och en icke-angreppspakt. Detta har Vietnam tackat nej till. I Laos betyder 'speciella relationer' bl a att Vietnam har trupper stationerade i Laos. Kampuchea däremot vill inte ha några främmande trupper på sin mark.

Inför torrperioden gick Vietnam fram på två vägar. Man började tala om uppror inne i Kampuchea från 'den modiga zon 203' och att upproret leddes av förre vice-presidenten So Phim. Det talades också om allmänt folkuppror i Kompong Champrovinsen sedan maj 1978. Det mesta talar för att det verkligen ägde rum ett av Vietnam understött statskuppöversök i maj 1978. Efter att det misslyckades flydde anstiftarna till Hanoi. Dessa kuppakare, Heng Samrin och Chea Sim, är i dag den s k befrielsefronten KNUFNS ledare. Något folkuppror

syntes inte till i Kompong Champrovinsen i augusti 1978 då Vänskapsföreningen Sverige-Kampuchéas delegation reste runt där.

Vietnam talade också öppet om den förestående invasionen:

‘Man kan räkna med att Vietnam inte kommer att inta en strikt defensiv attityd. Rätten till förföljelse är internationellt erkänd’ (Kampuchéa, Dossier II, Hanoi 1978).

Truppsammandragningar

Under hösten utvidgade Vietnam värnplikten. Dels utsträcktes värnpliktsåldern, dels inkallades även kvinnor i södra Vietnam. Planeringen ställdes in på krig. Le Mondes korrespondent besökte Vietnam under hösten och kunde själv se hur tågen från norra till södra Vietnam fylldes med soldater. Trupper drogs samman längs Laos gräns. Den 2 september firade Vietnam nationaldag och en av parollerna var ‘För en total seger vid den sydvästra fronten’ – alltså Kampuchéa. Redan då bombade Vietnam Kampuchéa – det bevitnades också av Le Mondes korrespondent. Vietnams ledare hade bestämt sig – förmodligen efter samråd med Moskva – att invadera Kampuchéa, utnyttja Vietnams totala militära överlägsenhet och tillsätta en marionettregim i Phnom Penh. Vietnam ville till varje pris undvika ett långt utdraget gerillakrig i ett främmande land. Kampuchéa skulle invaderas. Samtidigt inser ledarna i Hanoi, liksom de flesta angripare i historien gjort, att det inte går att framställa sig som angripare inför världsoptionen. Hitler gick in i Polen för fredens skull, han ‘befriade’ Norge. Bresjnev ‘hjälpte’ Kampuchéas folk 1970. Vietnam behövde en marionett, en femtekolonn.

KNUFNS

Den 2 december 1978 bildades KNUFNS – ‘Den förenade fronten för Kampuchéas Nationella räddning’. Redan 3 december hade Vietnam hunnit gå ut med ett fullt stöd och förklara frontens bildande som ‘glädjande’. I själva verket var frontens bildande bara ett skådespel. Endast vid ett tillfälle kunde fronten namnge en plats i Kampuchéa där den befann sig, vid Snuol, alldeles vid gränsen. Trots detta vill Vietnam hävda att denna nybildade front omedelbart disponerade över tanks, artilleri, flygvapen och tillräckligt många tränade soldater för att besegra Kampuchéas Revolutionära arma på 60-90 000 man! Men Vietnam har blåljugit om sina trupper förr! 1972 sågs vietnamesiska trupper av svenska journalister i Laos trots att Vietnam då uppgav att de inte hade några trupper i landet.

Frontens ledning består av en kommitté på 14 personer varav 3 är kända sedan tidigare. Frontens konstruktion är bekant från hur Vietnams Kommunistiska Parti arbetade i Syd-vietnam under 1960-talet. Det finns Organisation för ‘Kvinnornas’ Nationella Räddning. En för ‘Intellektuella’ osv. På samma sätt bildades kring FNL i Sydvietnam mängder av kommittéer som omedelbart efter 1975 (då Vietnamkriget tog slut) upphörde att existera – de var pappersorganisationer.

Det finns kampucheaner som stöder Vietnam och dess politiska linje. Flera har skolats i Vietnam i de partiskolor Vietnam under 1960-talet upprättade på Kampuchéas jord och flera har bott i Hanoi sedan 1950-talet, 1972-1973 ägde en politisk strid rum i Kampuchéas Kommunistiska Parti om den politiska linjen i fråga om förhandlingarna med USA m m. Denna strid förlorade ‘Vietnamanhängarna’. Det var en spänd tid då USAs bomber regnade över Kampuchéa och då Sovjet, Frankrike och Vietnam utövade våldsamt press på Kampuchéa att ge upp kampen och börja förhandla. Det talades om ett delat Kampuchéa på samma sätt som Laos då delats in i två zoner. De kampucheaner som då förlorade den politiska striden ingår bland de som med hjälp av vietnamesiska marionetter kommer till makten.

Det är inte troligt att Vietnam kommer att synas utåt som ockupant av Kampuchéa. Så fort det är möjligt får kampucheaner överta alla uppdrag som syns utåt. Liksom Bresjnev finner en

Gustav Husak finner Vietnam en samarbetsman. Rent formellt kommer Kampuchea, liksom Laos, att behålla sin självständighet som stater men med vietnamesiska dominans och överhöghet. Det är innebörden i de 'speciella relationerna'.

Slutoffensiven

Den 25 december gick Vietnam till anfall längs tre platser vid gränsen in i Kampuchea med över 100 000 man understödda av bombflyg som utförde upp till 40 uppdrag per dag. Vietnam förnekar givetvis att det finns vietnamesiska soldater på Kampuchejas jord och hänvisar till fronten. Innan fronten fanns dolde emellertid Vietnam inte sina avsikter.

När Vietnams arma nyligen högtidlighöll sitt bildande talade Vietnams försvarsminister Giap om en 'strategisk offensiv' för att 'utplåna fienden', (Le Monde, jan -79). Den 25 december satte den igång.

Till en början böljade striderna fram och tillbaka men efter några dagar började Kampuchejas arma att svikta under det mäktiga trycket av en militärt fullkomligt överlägsen fiende. Kampuchejas regering slutade tala om 'strålande segrar' och Kampuchejas ambassadör förklarade läget som 'allvarligt'. Ändå måste regeringen räknat med att kunna hålla ut längre, eftersom man dels den 23/12 tog emot nya besökare från Kanadas marxist-leninister och från en peruansk tidning och dels tog emot en grupp turister till Angkor bara några dagar innan Phnom Penhs fall. Om kanadensarna och peruanerna hann ut innan Phnom Penhs fall är i skrivande stund obekant. Ytterligare besök var planerade i januari, bl a FNs general-sekreterare Kurt Waldheim och USA-journalisten Steve Heder.

Varför bröt då motståndet kring Phnom Penh samman? I vissa tidningar har det tolkats som ett bevis på regeringens impopularitet. I själva verket tog det ju Vietnam två veckor att avancera de tio milen till Phnom Penh medan det tog Hitlerstyrkorna en dag att ta Danmark och några dar att ta Norge.

Phnom Penh övergavs uppenbarligen utan större strider. Staden evakuerades. Mycket tyder på att man beslöt att det var fel att gå i ställningskrig kring Phnom Penh. Enligt Sihanouks uttalande vid presskonferensen i Peking hade regeringen sedan en tid förberett gerillakrig. På samma sätt resonerade man när Vänskapsföreningens delegation besökte gränsområdet till Vietnam i Takeo och Kampotprovinsen i augusti. Vi frågade då hur man kunde lämna gränsen så obevakad. Till svar fick vi: 'Vi har inte så många soldater att vi kan bevaka hela gränsen. Vi försöker inte heller hindra Vietnam att gå in. Det kan vi inte. Vi låter dem gå in och sedan skär vi av deras förbindelser bakåt'.

När Vietnam och dess 'front' fått kontroll över alla städer i Kampuchea kommer problemet: att få kontroll över landsbygden. Där bor 97% av befolkningen.

Kina, FN och Sihanouk

Kina gjorde tidigt klart att man inte tänkte frånga sin princip att inte sända kinesiska trupper utomlands. Kampuchea tvekade uppenbarligen med att ta upp frågan i FN – man tvekade för länge eftersom frågan inte kom upp förrän efter Phnom Penhs fall. När man beslöt att agera sände man Kampuchejas förre statschef Norodom Sihanouk som sändebud.

Sihanouk höll en presskonferens i Peking där han i 6 timmar gav sin syn på konflikten och Pol Pots regering. Sihanouk förklarade att invasionen 'var ett mycket klart exempel på ett lands direkta aggression mot ett annat'. Sihanouk föreslog att FN hade en plikt att 'öppna en debatt inte bara med medlemmarna i säkerhetsrådet men med alla FNs medlemmar för att fördöma Vietnam, utesluta landet eller tvinga det att lämna Kampuchea och att låta Kampuchejas folk sköta sina angelägenheter själva'. Sihanouk har också i ett brev till Tito begärt ett extramöte med de alliansfria staterna för att kräva Vietnams uteslutning ur rörelsen.

Samtidigt som Sihanouk är kritisk till delar av Kampuchéas regerings politik är han alltså patriot och motsätter sig bestämt all utländsk inblandning och invasion. Han förklarade att han 'förblir lojal' mot Pol Pot och betraktar hans regering som Kampuchéas lagliga. Han kritiserade vad han ansåg vara bristen på rörelsefrihet, yttrandefrihet m m i Demokratiska Kampuchéa men nekar samtidigt på fråga att kalla Pol Pot terrorist. Om sina intryck under resor i landet säger Sihanouk att han såg glada människor vid god hälsa och att 'Jordbruket har gjort stora framsteg vågar jag påstå och industrialiseringen har gått bra under Pol Pot'.

Om sin egen situation använde Sihanouk ordet 'fånge' ett par gånger men sade samtidigt: 'Maten var utmärkt och vi hade t o m luftkonditionering, en vacker trädgård och en bassäng. Man var alltid mycket artiga mot oss aldrig brutala och mycket civiliserade. Jag har inget att klaga på. Jag var mycket privilegierad'.

Sovjetunionen, 'det socialistiska lägret' och Vietnam

Redan i november förbereddes invasionen. Ett vänskapsavtal mellan Sovjet och Vietnam undertecknades. I avtalet finns militära paragrafer om 'konsultationer' vid 'hot'. Vietnam har sedan befrielsen 1975 knutit sig allt närmare Sovjetunionen och övergivit sin alliansfria politik. Chefredaktören för Nanh Danh, kommunistpartiets tidning i Vietnam, förklarar: 'Under Vietnamkriget var det viktigt för Vietnam att få Sovjetunionen och Kina att stödja alla Nordvietnams ansträngningar: nu är det inte lika nödvändigt att tillämpa denna politik ... i dag spelar samarbetet med Sovjetunionen en mycket stor roll för Vietnam. Vi lutar mer och mer mot Sovjetunionen.' (Hoang Tung 1976, cit i Proletariat 18/78).

Sovjetunionen, som hela tiden motarbetat revolutionen i Kampuchéa och som stödde Lon Nol-juntan, har tryckt på för att tvinga fram en militär lösning av konflikten och Sovjet har försett Vietnam med stora mängder vapen. Sovjets mål är en 'kollektiv asiatisk säkerhetspakt' – Demokratiska Kampuchéa är ett hinder för dessa planer.

De första länder som erkände den sk 'Folkrepubliken Kampuchéa' var Vietnam, Laos och östblocket samt Etiopien och Afghanistan, samt Sovjet (men inte Rumänien och Jugoslavien). I fronten KNUFNS' program talas både om 'vänskap' med Vietnam där Kampuchéa utpekas som angripare i konflikten (!) och om samarbete med 'de socialistiska länderna'. Sovjets inflytande i området ökar radikalt med denna vietnamesiska inmarsch i Kampuchéa.

Vietnam förnekar å sin sida att Sovjet ligger bakom invasionen i Kampuchéa. Nanh Danh skriver "Det behövs inget svärd för att skära halsen av en kyckling' (DN 9/1). Detta avslöjar hur öppet Vietnam erkänner att de avsåg att störta Kampuchéas regering ('skära halsen av en kyckling'). Denna inblandning i ett annat lands inre angelägenheter dolde Vietnam över huvudtaget inte utan uppmanade på radio Hanoi till statskupp i Kampuchéa.

Vad kommer att hända?

Fronten har lovat att människor ska få återvända till städerna. Där uppstår problemet att föda dessa människor. Får de flytta tillbaka snabbt kommer det att bli nödvändigt med bistånd för att försörja dem – ett bistånd som bara kan komma från Sovjet.

Man kan förmoda att Vietnam kommer att föra ut omfattande propaganda om hur hemskt Kampuchéa styrdes under Pol Pot. Vittnen kommer att berätta. På vissa punkter där politiken i Kampuchéa ställde frågor (utgivningen av böcker, skolorna och tillvaratagandet av kapitalvaror i städerna), frågor som jag ställde mig i min rapportering från Kampuchéa i förra numret, kan fronten föra en politik som vinner ett visst gehör. Samtidigt är det omöjligt att i Kampuchéa framställa sig som 'befriare' om man sitter vid makten med hjälp av vietnamesiska bajonetter. För att inte helt avslöja sitt nära beroende av Vietnam strök frontens radio en del av den hälsning Vietnams Nyhetsbyrå sänt till dem när hälsningen skulle sändas på khmer

till folket i Kampuchea. Man strök delen som handlade om vilket oerhört nära samarbete mellan Vietnams och Kampuchreas nyhetsförmedling som skulle byggas upp! En vietnamesisk dominans över Kampuchea kommer att möta motstånd.

Vietnameserna har länge velat genomföra Mekongprojektet. Projektet innebär en fördämning av Mekongfloden för att utvinna elektricitet som framför allt Vietnam behöver. Stora delar av norra Kampuchea sätts då under vatten. Dessutom innebär projektet att regeringen i Phnom Penh kan översvämma hela södra Vietnam när projektet är utbyggt. Därför ville Vietnam ha en regering under vietnamesisk dominans i Phnom Penh.

Fronten har hävdad att man inte kommer att tillåta främmande trupper på Kampuchreas jord, men det är svårt att ta ett sådant löfte på allvar när fronten just kommit till makten med hjälp av främmande trupper på Kampuchreas territorium!

Motståndskamp

Det är i skrivande stund omöjligt att veta hur en motståndskamp mot Vietnam och dess marionetter kan utveckla sig. En av ledarna, utrikesministern Ieng Sary har lämnat Kampuchea. Givetvis är motstånd sedan länge förberett och Kampuchreas revolutionärer har lång erfarenhet av svåra förhållanden och utdragen kamp. Det kan dock dröja innan någon motståndsrörelse syns om Vietnam förtrycker kommunistpartiets kader genom arresteringar, avrättningar och de 'läger' som fronten sagt att den skall upprätta för motståndare. Men i Kampuchreas historia finns inget exempel på att folket accepterat en vietnamesisk dominans över Kampuchea och det kommer det inte att göra denna gång heller.

Gunnar Bergström

Vietnam och Kampuchea, ledare i Arbetarkamp nr 2/79

Kampuchearegeringens fall reser flera frågetecken. Efter befrielsen 1975 avsomnade solidaritetsarbetet i Europa och informationen om det stora uppbyggnadsarbetet båda nationerna stod inför var minst sagt knapphändig. Många levde också i tron att USA-imperialismens aggressioner hade upphört.

Men så var inte fallet. USA-trupperna lämnade efter sig tre länder som skändligen var förödda av bomber, kemiska stridsmedel och napalm. Krigsskadestånd utlovades men löftena har inte hållits. I själva verket har USA-imperialismens aggressioner mot dessa länders nationella och ekonomiska oberoende fortsatt men nu genom ekonomiska sanktioner. Kampen har förts mot svält och torka orsakade till stor del av en förstörd jord. Detta har förtigits i borgarpressen.

Hur kan då konflikten mellan Vietnam och Kampuchea förklaras? Och gäller det bara en konflikt mellan två fattiga länder? Naturligtvis spelar historiska och etniska motsättningar mellan de båda folken en stor roll men det är inte de avgörande orsakerna. Förklaringen måste också sökas i de antagonistiska motsättningarna mellan den internationella politik Sovjet för och den Kina står för och de konsekvenser detta för med sig framför allt för olika angränsande stater. Sovjet har tidigare visat vad denna stormaktspolitik leder till för exempelvis Tjeckoslovakiens folk.

Efter befrielsen av Vietnam stod regeringen inför uppgiften att knyta förbindelser med länder oavsett politiskt läger som på olika sätt kunde bidra till uppbygget av en stark ekonomi. Därför Kontaktades USA såväl som Sovjet och Kina. Grunden för detta agerande var inriktningen på en alliansfri politik grundat på nationellt oberoende och suveränitet, något Vietnam kämpat för i 30 år.

Sovjet hade och har naturligtvis intressen av ett dominerande inflytande över Vietnam. Kina ställde absoluta krav på Vietnam i deras förhållande till Sovjet vilka stod i konflikt med rätten

till en alliansfri politik. Kinas intresse av att ett angränsande land helt utan förbindelse med Sovjet har också yttrat sig genom olika påtryckningar.

Biståndet och återuppbyggnadshjälpen drogs in vilket i realiteten hänvisade Vietnam till det tveeggade stödet från främst Sovjet. Kina har också fortsatt sina påtryckningar mot Vietnam genom att underblåsa historiska motsättningar mellan Vietnams folk och den kinesiska minoriteten (Huas). Gränsintermezzon mellan Kina och Vietnam har också ägt rum.

Utan tvivel har Vietnam känt sig provocerade av dessa påtryckningar. Situationen har förvärrats genom att Kampuchéas tidigare regering inte bara stod för en annorlunda politik än den i Vietnam utan också genom Pol Pot regeringens villkorlösa ställningstagande för Kina i kampen mot Sovjet.

Man kan också fråga sig varför de tidigare kampuchéanska ledarna inte ville ställa upp på villkorlösa förhandlingar kring gränstvisterna. Detta krav är fortfarande aktuellt, men förutsätter att eventuella vietnamesiska trupper dras bort från kampuchéanskt territorium.

Kriget i Kampuchéa har om inte annat klart visat att Pol Pot regimen inte kan ha haft någon stark folkförankring. Det visar dess snabba fall.

Detta rubbar i sig inte Kampuchéas rätt till nationellt självbestämmande, men rättfärdigar däremot ett folkligt uppror. Detta är just kärnfrågan i ett ställningstagande: i vilken utsträckning rörde det sig om ett uppror och i vilken utsträckning var den vietnamesiska krigsmakten den bestämmande faktorn?

Vår utgångspunkt måste främst vara att försvara båda ländernas suveräna rätt att forma sin egen framtid utifrån sina egna kulturella och sociala förutsättningar. Vi måste med kraft protestera mot varje stormakts brott mot denna princip vare sig det gäller Sovjet eller Kina.

Indokinas folk behöver fred och solidaritet, ledare i Ny Dag 10.1.79

Pol Pot och Ieng Sarys regim i Kampuchéa håller på att förlora greppet över större delen av landet. De forna ledarna uppges befinna sig i Peking. Dit for också Kampuchéas förre statschef, prins Sihanouk som i flera år hållits i husarrest av Pol Potregimen.

Vid en presskonferens i Peking anklagade Sihanouk Vietnam för aggression och krävde ett ingripande från FN för att stoppa vietnameserna.

Sihanouks version av händelseförloppet i Kampuchéa förmedlas nu också av samma västliga nyhetsmedier och samma regeringar som i flera år har gett dramatiska skildringar av det skoningslösa förtrycket i Kampuchéa under Pol Pot. Men om bara bråkdelen av dessa beskrivningar har varit sanna så borde det inte finnas anledning att förvåna sig över att det finns ett starkt folkligt motstånd mot den hittills förda politiken. Och då förefaller också uppgifterna om Vietnams roll starkt överdrivna.

Även Sihanouk framförde vid sin presskonferens häromdagen mycket stark kritik mot Pol Pot-regimen och ifrågasatte t o m att han skulle kunna representera denna regim inför FN. Många vittnesmål tyder också på att den extremistiska politik som dominerat sedan 1975 inneburit ohyggliga mänskliga offer.

Starka krafter inom den forna nationella befrielseströrelsen och inom det kommunistiska partiet har bekämpat den av familjerna Pol Pot och Ieng Sary dikterade politiken. Skoningslös likvidering av Pol Pots politiska opponenter har inte kunnat dämpa det växande missnöjet.

Den för en tid sedan bildade Förenade nationella fronten bör alltså ha haft goda förutsättningar att snabbt bygga upp ett starkt folkligt stöd för sin politik. Det snabba genombrottet för Pol Pot-regimen tyder också på att den haft mycket svag folklig förankring.

Förenade nationella fronten har i sin första deklaration efter intagandet av Phnom Penh förklarat att de mänskliga och demokratiska fri- och rättigheterna skall återställas i Kampuchea, familjer återförenas och folkomflyttningarna upphöra. Det är ett program som bör ha utsikter att vinna starkt gehör bland Kampucheas folk.

Vietnam har åtskilliga gånger erbjudit Pol Pot-regimen förhandlingar och en fredlig lösning av konflikterna mellan Vietnam och Kampuchea. Man upprepar nu att Vietnam inte har några som helst territoriella anspråk på Kampuchea och inte heller förordar någon indokinesisk federation. Det finns anledning att ta de deklarationerna på allvar.

De indokinesiska folken står efter segern över USA-imperialismen inför ofantliga problem. Till den mänskliga och materiella förstörelsen under kriget har lagts förhärjande naturkatastrofer. USA har vägrat uppfylla sina åtaganden om skadestånd. Kina har avbrutit all hjälp till Vietnam. Och därtill har kommit de väpnade konflikterna.

Indokinas folk behöver fred, materiell hjälp och solidaritet. Ett stormaktsingripande nu skulle allvarligt förvärra läget och kunna få allvarliga konsekvenser. Det är därför välkommet att Sihanouk i sitt första uttalande avrått Kina från att blanda sig i konflikterna.

Arbeta för fred i Sydostasien! Intervju med Lasse Johansson, Stormklockan nr 1/1979

Hur ser du på det aktuella läget i Kampuchea?

Situationen är ju den, att imperialismens nyhetsbyråer tillsammans med Kina tutat ut att Vietnam ockuperat Kampuchea. Vietnam å sin sida har förklarat att så har inte skett utan det som hänt är en folklig resning mot Pol Pot-regimen.

Vi försöker att göra en helhetsanalys av läget och då säger det sig självt att vi inte som borgare och andra kan svälja alla imperialismens informationer. Vi försöker bedöma läget utifrån en kritisk granskning av alla informationer och vi lyssnar också på vad Vietnam framför. Utifrån detta så ställer vi oss därför skeptiska till uppgifter om en vietnamesisk ockupation.

Vad talar då för att inte Vietnam ockuperat Kampuchea?

Flera faktorer. För det första så är bevisen för att något sådant hänt mycket skröpliga. Några bildbevis har inte presenterats. Inte ens USA:s spionsateliter, som annars kan registrera truppreelser, har inte påvisat något i den omfattning man här talat om.

För det andra bör man komma ihåg, att det faktum att Pol Pot-regimen fallit så snabbt och tvingats lämna landet är tecken på att en folklig resning måste ägt rum. Att oppositionen mot regimen varit stor bestrider väl ingen.

För det tredje så vet vi, att i Vietnam har det funnits över 150 000 kampuchianska flyktingar. Om dessa deltagit i störtandet av Pol Pot så ska detta inte förväxlas med en vietnamesisk ockupation. Om kampuchianska flyktingar varit med i striderna är de ju snarare att betrakta som befrielsestyrkor.

Men även om mycket tyder på att det inte rört sig om en regelrätt vietnamesisk ockupation så kan detta kanske inte tas för givet. Om det mot förmodan visar sig att Vietnam invaderat och ockuperat Kampuchea, vad är din inställning då?

Om detta verkligen hänt, så är vår inställning helt klar. Vi försvarar varje lands nationella självbestämmanderätt och en Vietnam-ockupation kan utifrån det inte accepteras. Om en ockupation inträffat skulle vi omedelbart kräva tillbakadragande av trupperna.

Skulle du också förorda avbrytande av biståndet till Vietnam?

Nej, naturligtvis inte. Våra förpliktelser av solidaritet med Vietnam kvarstår oavsett vad som hänt. USAs folk- och miljömord i Vietnam kan inte glömmas. Vietnam är på grund av detta i ett enormt behov av hjälp och med tanke på de upproffringar det vietnamesiska folket gjort är det en plikt att stödja en fredlig återuppbyggnad av landet. Varje annan linje är att spela imperialismen direkt i händerna.

I den nuvarande situationen bör man väl heller inte glömma vad som tidigare hänt mellan Kampuchea och Vietnam?

Nej, det är riktigt. Under lång tid har ju Kampuchea angripit Vietnam militärt. Till en början svarade Vietnam på detta enbart med intensiva försök att få till stånd en fredlig förhandlingslösning. Kampuchea har hela tiden avvisat detta och fortsatt sin aggression.

I ett sådant läge har Vietnam fortsatt med försöken att få en fredlig lösning, men samtidigt har man ju varit tvingade att slå tillbaka attackerna. Det har de naturligtvis haft full rätt till.

I den nuvarande situationen ska man komma ihåg, att dessa strider vid gränsen kan ha haft stor betydelse för störtandet av Pol Pot-regimen. Vietnam kan ha tillintetgjort en stor del av Kampuchejas armé vid gränsstriderna, men det är inte detsamma som ockupation.

Samtidigt har oppositionen inom folket och armén vuxit och Pol Pot blivit alltmer isolerad. Med en sådan händelseutveckling är det inte underligt att KNUFN så snabbt kunnat ta över styret.

Vilka möjligheter tror du att den nya regimen med befrielseörelsen KNUFN har?

Utgår man från den nya regeringens programdeklaration borde den ha stora möjligheter att få ett starkt folkligt stöd. Pol Pot-regimens tvångspolitik ska upphöra. Folk ska få flytta tillbaka hem, industrin och annat ska sättas på fötter igen, tvångsäktenskap ska upplösas osv.

Samtidigt betonar den nya regeringen betydelsen av en alliansfri politik och ett arbete för fred i Sydost-Asien. Allt detta ligger i det kampuchianska folkets intresse och är mycket viktigt för hela området.

Du nämnde Kina i inledningen, vilken roll har det landet i Vietnam-Kampuchea-konflikten?

Kina har ju tyvärr brutit den tidigare vänskapen med Vietnam. Man har understött Kampuchejas aggression och propaganda mot Vietnam och Kina har självt ställt territoriella krav på Vietnam. Kina har inte heller dragit sig för att blanda sig in i Vietnams inre förhållanden genom att uppmana Kinaättlingar att lämna landet.

Kinas agerande har vi givetvis tagit avstånd från, men detta leder inte till något allmänt avståndstagande från Kina. Vi betraktar Kina såsom en socialistisk stat och så länge Kina är socialistiskt finns det också hopp om en annan utrikespolitik.

Det finns därmed också hopp om att konflikten Sovjet-Kina ska biläggas på sikt. Eller som kamrat Ho Chi Minh, Vietnams store ledare, en gång sa: »Jag är säker på att broderpartierna och broderländerna åter kommer att uppnå enighet».

Möjligheterna öppnas för en bättre framtid åt Kampucheas folk, *Proletären* nr 3/1979, 12-16 januari ¹

‘Vietnam invaderar Kampuchea.’ Så har de sensationella rubrikerna formulerats i dagspressen under de senaste veckorna. Skadeglädjen är omiskännlig bland de borgerliga journalister och politiker, som ser ett tillfälle att utmåla socialismen som blodtörstig och aggressiv.

I verkligheten är den ‘sanning’, som basuneras ut som obestridlig i borgarpressen inte särskilt väl underbyggd, genomgående grundad som den är på västorienterade underrättelsekällor i de kringliggande sydostasiatiska länderna. Tills vidare måste man bedöma de vietnamesiska styrkornas roll under den senaste månadens strider i Kampuchea som högst oklar och eventuell och ta full hänsyn till de vietnamesiska myndigheternas bestämda dementi av påståendena i borgarpressen.

De grundläggande orsakerna i Pol Pot-regimens fall är i alla händelser att söka i den inrikespolitiska utvecklingen i Kampuchea.

Visserligen har skarpa mellanstatliga slitningar förekommit mellan Vietnam och Kampuchea sedan flera år tillbaka. Den mera omedelbara anledningen har varit oenighet om gränsdragningen mellan de båda länderna till lands och havs, ett problem som levt kvar sedan kolonialtiden, då de franska tjänstemännen drog upp gränslinjerna med linjal och med hänsyn till sina egna administrativa behov, utan tanke på befolkningen.

Men under denna tvist har inte Vietnam utgjort den aggressiva parten. Tvärtom har den vietnamesiska regeringen gång efter annan demonstrerat sin vilja att lösa meningsskiljaktigheter på det enda sätt som anstår två socialistiska stater: genom förhandlingar, grundade på ömsesidig god vilja samt respekt för båda ländernas suveränitet och territoriella integritet.

För att underlätta sådana förhandlingar har den vietnamesiska regeringen med hänsyn till den uppkomna situationen enträget föreslagit ett tillbakadragande av båda ländernas trupper fem kilometer från gränsen.

Den nu störtade Pol Pot-regimen i Kampuchea vägrade emellertid envist att ingå i några som helst förhandlingar. I stället fullföljde den en politik, som inleddes omedelbart efter de indokinesiska ländernas befrielse från USA-imperialismen våren 1975. Redan i maj detta år inträffade de första kampuchianska attackerna på vietnamesiskt territorium, attacker som sedan oavlatligt trappats upp i form av brutala överfall på byar i gränsområdet.

Utan skymten av bevis anklagade Pol Pot Hanoi för att vilja tvinga in Kampuchea i en ‘indokinesisk federation’ under vietnamesisk dominans. Men alla historiska fakta visar att frågan om en federation mellan de indokinesiska länderna överhuvud taget aldrig varit uppe till diskussion sedan 1930- och 40-talen, då dessa länder utgjorde en administrativ enhet under fransk förvaltning.

Med tanke på de ständiga gränsprovokationerna, som hårt tärde på landets redan begränsade resurser och försvårade återuppbyggnaden efter USA-imperialismens fruktansvärda härjningar, är det självklart att Vietnam önskade en regimförändring i grannlandet. Men att med detta konstaterande anse frågan om de senaste veckornas händelser klarlagd är, mildt uttryckt, förhastat.

Det finns nämligen nog och övernog av inrikespolitiska skäl till att Pol Pot-regimen inte kunde hålla sig kvar vid makten.

¹ Se [Proletären om konflikten mellan Kina/Kampuchea och Vietnam](#) för fler artiklar från *Proletären* – Red

Det har varit svårt för omvärlden att bilda sig en uppfattning om utvecklingen i Kampuchea efter befrielsen i april 1975. Redan från första stund antog den nya regeringen en strängt isolationistisk politik, och det var få och motstridande informationer som sipprade ut. Däremot förekom tidigt en omfattande ryktesspridning förmedlad av borgerliga massmedia, som talade om fruktansvärda övergrepp på befolkningen. Med tanke på Kampuchreas insatser i kampen mot USA-imperialismen tillbakavisades dessa beskyllningar av vänstern, och även av vår organisation, som ansträngde sig att förstå och försvara det nya Kampuchea.

Dessvärre stod det med tiden alltmera klart att ryktena i stora stycken talade sanning.

Socialismen skiljer sig från alla hittillsvarande samhällen såtillvida att inte längre en minoritet av befolkningen härskar genom utsugning och förtryck av majoriteten. Socialismen bygger på massornas indragande i politiken, och det är ur stödet från arbetarklassen och andra tidigare förtryckta befolkningskikt, som det kommunistiska partiet hämtar sin kraft.

Därför måste den socialistiska samhällsomvandlingen ske med lika noggrant hänsynstagande till massornas politiska och ideologiska inställning som till de mera materiella, ekonomiska grundvalarna i samhället. Det är t ex som redan Lenin och Stalin påpekade, omöjligt att i ett enda slag förinta alla skillnader i löner och levnadssätt, eller att i ett efterblivet bondeland omedelbart utplåna den privata äganderätten och organisera hela produktionen på kollektiv basis.

I stället måste socialistiska former införas gradvis och på frivillighetens väg, allteftersom de fattiga på landsbygden övertygas om kollektivens fördelar.

Denna demokratiska och på verkligheten fotade insikt har uppenbarligen saknats hos de tidigare kampuchianska ledarna.

Redan upptakten till deras välde, den tvångsmässiga evakueringen av Phnom Penh och de andra städernas befolkning, var en förlöpfung, måste man konstatera i efterhand.

Inte bara tjänstemän, intellektuella, kapitalister och affärsidkare, utan också huvuddelen av landets arbetarklass och annat fattigfolk rycktes upp ur sin ursprungsmiljö, och många gick under på marschen ut till avlägsna landsbygdsområden.

Hela jordbruket kollektiviserades i en utsträckning som saknar motstycke: också mindre husdjur, enkla husgeråd som t ex symaskiner etc, konfiskerades. Män och kvinnor hölls åtskilda under arbetet och i de obligatoriska kollektiva matsalarna, barnen uppfostrades åtskilda från föräldrarna osv. Pengar och handel avskaffades, alla förnödenheter distribuerades genom regimens kanaler.

I all synnerhet i ett land som Kampuchea, huvudsakligen befolkat av bönder med deras traditionella individualism och betoning av familjebanden, kan detta inte ha skett annat än genom ett mycket systematiskt förtryck av folkmajoriteten.

Ett omänskligt förtryck är också vad alla rapporter inifrån Kampuchea talar om, t ex vittnesmålen från de hundratusentals flyktingar som sökt sig till grannländerna. Varje opposition eller klagomål slogs obönhörligen ner, och summariska avrättningar tycks ha hört till ordningen för dagen. Böcker och tidningar förekom knappast, allra minst marxistisk litteratur. Resor inom landet var praktiskt taget förbjudna, och brevväxling omöjlig, eftersom landets postväsende helt sonika avskaffats. Regimens hantlangare bestämde t o m på många håll vilka av kollektivets medlemmar som fick gifta sig med varandra och hur ofta de fick träffas, uppger många av flyktingarna.

Kanske var de kampuchianska ledarnas ambition att med omedelbar verkan utradera alla spår av det förflutna och i ett enda slag skapa ett skinande rent och nytt, absolut jämlikt samhälle,

befolkat av ett lika skinande rent och nytt folk, där varje individ var uppslukad av kollektivets väldiga risodlande kropp.

Vad de istället skapade var ett terrorvälde. De förvandlade Kampuchea till ett jättelikt koncentrationsläger, till en skräckbild av socialismen, sådan som denna aldrig varit, men som den städse framställts av sina borgerliga vedersakare.

I dessa förhållanden finns orsakerna till Pol Pot-regimens undergång.

Den kampucheanska befrielsefronten KNUFNS, som bildar underlaget för den nya regeringen i Phnom Penh, är visserligen bara ett par månader gammal. Men oppositionen mot Pol Pot-regimen är betydligt äldre än så. Sedan över ett år tillbaka har upprepade lokala uppror inträffat i skilda delar av Kampuchea, ofta under ledning av kommunistiska kadrer, som vägrar att acceptera partiledningens politik.

Också då denna opposition samordnas i den nybildade fronten spelar kommunister den ledande rollen. Frontens program riktar sig just mot ultravänsterismen i de tidigare ledarnas politik och vill i stället slå in på en framgångsväg mot socialismen, som är fotad på respekt för folkets grundläggande fri- och rättigheter.

Det faktum att Pol Pot-regimen fullständigt brutit samman på bara några veckor vittnar häst om hur isolerad och fullständigt berövad folkligt stöd den är. De kinesiska ledarna, som utnyttjat den för sina egna stormaktssträvanden, har fått en kraftig näsbränna.

I stället för att beklaga händelserna i Indokina finns det anledning för all världens kommunister och progressiva människor att med glädje hälsa störtandet av en despotisk regim, som endast dragit socialismens namn i smutsen.

Samtidigt som möjligheterna nu öppnas för en bättre framtid åt Kampuchearna, läggs nu grunden för en lösning på den tärande gränskonflikten mellan Vietnam och Kampuchea. Efter trettio års krig finns det förutsättningar för de indokinesiska folken att i fred gripa an det socialistiska uppbyggets uppgifter.

10 januari 1979

II

Som en reaktion bl a på Jean Lacoutures och andra franska kulturpersonligheters skrivelser kring Vietnam försiggick under hösten -78 en debatt om västliga massmedia och rapporteringen från Vietnam. I den deltog bl a Peter Weiss (DN 29 november, 13 december -78), Sara Lidman (DN 25 november), Bengt Alexandersson (DN 10 december). Lasse och Lisa Bergs intervju med den 'försvunna' madame Binh spelade en viktig roll för Vietnamanhängarna.

I Peter Weiss artikel spelar förtalsargumenten en central roll. Det är ett argument som gått igen i hela debatten: man beskyller varandra för att lita till västliga massmedia.

Robert Braunerhielm ger uttryck för en 'fd FNL-ares' reaktioner inför skeendet. Det finns en rad sådana inlägg i debatten, inlägg som ger uttryck för olika grader av besvikelse inför händelserna i Sydostasien. Vi vill hänvisa till ännu ett inlägg i denna genre, Tommy Hammarström (Expressen 23.2.79) tidigare ledande FNL-are.

Peter Weiss, Lyssna till Vietnam! DN 10.1.1979

Nu är vi väl äntligen överväldigade av nyhetsmediernas störtflod av förtal och förvrängningar, så som de dikterats av de amerikanska agenturerna eller av källorna som står under tecknet av det nya 'broderskapet' mellan USA och Kina. Aldrig ett ord om den vietnamesiska synen på läget, bara dessa kallhamrade, cyniska, färdigsydda åsikter, detta fullföljande – ända in i den

sista lögnen – av påståendet att det är Vietnam som invaderar, erövrar, utövar imperialistisk makt. Och skulle någon enstaka gång ett vietnamesiskt uttalande nämnas, så sker det med tvivel, ironi och hån.

Har Vietnams arméförband anfallit och krossat Kampuchea? Alla bör tro det, ty så sägs det från morgon till kväll. Fåtaliga är de som ställer frågan om inte Vietnam, på grund av USAs och Kinas omåttliga tryck, drivits in i en försvarsposition, där det gäller att kämpa för sitt liv. Vietnam kränker de mänskliga rättigheterna, ropas det högljutt, så att ingen längre ska tänka på de brott som detta land fått utstå.

Propagandan har lyckats, USA har rentvåts, förbrytaren är det socialistiska Vietnam, nu är det åter på tiden att den 'fria världen' ingriper, för att ogiltigförklara det vietnamesiska folkets seger, för att utöka blockaden och stoppa allt bistånd.

I sin självsäkerhet utgår våra nyhetsförmedlare ifrån att det inte kunnat uppstå en egen befrielseörelse i Kampuchea, att Kampuchegas värdiga och fredsälskande befolkning ej på egen hand kunnat resa sig mot en regim som förtryckt dess livshållning. Nej – vietnamesiska arméer, armador av stridsvagnar har trängt in i landet, för att underkasta det Hanois hegemonianspråk. Som om Vietnam inte hade annat att tänka på, inte led yttersta nöd, en nöd försakad av USA, som nu helt oförblommerat kallar sig en asiatisk makt!

Vietnam är vänskapligt sinnat gentemot Förenade nationella fronten för Kampuchegas räddning. Frontens ledare och trupper kämpade gemensamt med Vietnam mot den amerikanska aggressionen. Att denna front segrar, det är även i Vietnams intresse, för då kan äntligen återuppbyggnaden av det krigshärjade landet börja! Även om vi för vår del avvisar all inblandning i andra nationers angelägenheter, så kan vi inte komma ifrån att det i Vietnams fall finns ovanligt många motiv som skulle berättiga ett vietnamesiskt stöd till befrielsefronten i Kampuchea, ett stöd som sker i självförsvar!

Under de år som gått sedan USA:s tvångsherravälde krossats har inget land i världen utsatts för sådana förtalskampanjer och kvävningsförsök som Vietnam. När Vietnam nu i nödvärn slår tillbaka så är det inte Vietnams utan en härsklysten stormaktsvärlds fel, med oräkneliga medborgare bakom sig, som låtit sig föras bakom ljuset.

Samtidigt med hetsen mot Vietnam, som präglat 'västvärldens' syn, äger medlidandeskampanjen rum för de vietnamesiska flyktingarna, för 'båtfolket'. Visst förtjänar dessa människor medlidande, visst behöver även de hjälp – men har någon av 'nyhets'-spridarna någonsin påvisat vilka härjningar som drivit dessa människor på flykten, har den någonsin redogjort för att miljontals människor i södra Vietnam under två årtionden behärskats av en regim som varit vår epoks mest fanatiskt brutalt antikommunistiska, att en hel generation där vuxit upp i föreställning om att i norr fanns de som ej hade annat i sinnet än att mörda dem den dag de skulle lyckas 'erövra' landet.

De som sådde denna fruktan och vantro, de flydde landet hals över huvud med sin flotta, och de som låtit sig hyras till främlingarnas betjäning blev kvar. Inte att undra på att de bävade för sina liv, att de offrade allt de roffat åt sig för att få en båtplats som kunde lova en färd till 'friheten'.

Hade ej genast efter USAs nederlag massmediernas krig mot Vietnam, försöket att tvinga ned Vietnam genom svält och umbäranden börjat, hade en – även bristfällig – normalisering kunnat äga rum, så hade flykten ej behövt anta dessa dimensioner. Men uppviglingen till flykt hörde till fiendens manövrer, ju fler som flydde, desto bättre för en värld som ville bevisa den socialistiska regeringens omänsklighet! Vi känner igen mönstret, det har aktualiserats otaliga gånger. Efter Frankrikes avtåg ur Vietnam sörjde den amerikanska lobbyen för en omfattande

flykt från norr till söder, och så kunde USA i mänsklighetens namn ingripa för att skydda de beträngda!

Gör allt för att hjälpa till, så att Vietnam befrias från hotelserna runt omkring, ty då kommer det att visa sig att Vietnam ej är den 'blodtörstiga makt' som pressen velat göra det till, utan ett land som inte vill annat än att skrida till uppbyggnad – och som nu i självbevaringsdrift måste offra sina resurser för mobilisering.

Låt mig till sist citera några ord av madame Nguyen Thi Binh, den av Västerlandets humana andar så gärna och ofta till koncentrationsläger dömda. I ett upprop i sin egenskap av minister för utbildningsväsendet skriver hon, den 1 januari 1979, efter hänvisningar till de inträffade naturkatastroferna, den nöd som befolkningen lider under och de ansträngningar som regeringen gör för att häva den:

'Jag väddar enträget till alla organisationer, till män och kvinnor av god vilja att hjälpa oss med detta väldiga arbete (genom att sända oss skolutrustning, papper och skrivpapper, pengar för återuppbyggnad av skolor etc ...) för att göra det möjligt för miljontals barn att fullfölja sina studier. Jag riktar ett djupt och uppriktigt tack till alla dem som hjälper och understöder oss i denna vår ansträngning.'

Staffan Beckman, Stöd åt en självständig kamp, DN 18.1.1979

Jan Myrdal m fl har ur förment kommunistiska positioner attackerat såväl den nya Folkets revolutionsråd i Kampuchea som regeringen i Vietnam. Ett par av deras argument förtjänar att kommenteras.

1. De hävdar att 'Vietnam är ett redskap för Sovjetunionens strävan efter världsherravälde'. – Varför och hur skulle Vietnam ha blivit ett sådant redskap?

Alla kommunister (och det är ju kommunister Myrdal & Co kallar sig) såg fullkomligt tydligt under Vietnamkrigets år att Vietnam – såväl Nordvietnam som FNL – förde en helt självständig kamp. Strategin stod i överensstämmelse med den marxist-leninistiska teorin; informationen från alla upptänkliga håll visade att praktiken följde den strategin, och de som hade intresse av det kunde se den marxist-leninistiska teorin i Ho Chi Minhs och Le Duans skrifter.

Och det var uppenbart att varken Sovjetunionen eller Kina hade något reellt inflytande över kampen – det var Lenin och inte Brezjnev som hade ett sådant inflytande.

Det är uppenbart för alla och envar att Kinas politik har förändrats under de senaste tio åren. För tio år sedan, då kineserna betonade 'folkkriget', fanns det mer gemensamt mellan Kinas utrikespolitik och Vietnams än det finns i dag.

Men det faktum att Kina har övergett sin tidigare politik och nu framför Sovjetunionen som huvudfienden till alla folk förvandlar inte automatiskt Vietnams utvecklade relationer med Sovjetunionen till ett beroende- eller redskapsförhållande. Vietnam hade mycket goda relationer med Sovjetunionen för tio år sedan (i och för sig till förtret för Myrdal redan då) och har det i dag.

Att relationerna Kina-Vietnam under 1970-talet försämrades så till den grad att Kina strax efter den vietnamesiska segern började ställa territoriella krav på Vietnam (Paracelöarna) gör inte heller Vietnam automatiskt till ett sovjetiskt redskap – även om det bidrog till Vietnams intresse för försvarspakten med Sovjetunionen. Inte ens denna pakt eller medlemskapet i Comecon gör Vietnam till en sovjetisk marionett.

Förutsättningen för att Vietnam skulle bli någons marionett måste nämligen vara att Vietnam inte leds av ett revolutionärt parti som har kämpat i över fyrtio år för Vietnams självständighet; att Vietnam inte leds av ett parti som i över fyrtio år har vägletts av marxism-leninismen; att Vietnam inte leds av ett parti som har allt intresse i världen att bygga upp en revolutionär socialistisk stat.

Men Vietnam leds alldeles uppenbart av ett sådant parti – och det är absurt att tänka sig att detta parti skulle låta sig förvandlas till ett redskap på grund av de uppbyggnads- och översvämningssvårigheter som har förelegat sedan krigsslutet.

Har det vietnamesiska folkets och den vietnamesiska regeringens svårigheter varit större sedan 1975 än de var dessförinnan? De är mycket svåra men inte svårare.

Illegitima?

2. De hävdar att 'De nya ledarna i Phnom Penh är illegitima då de kom till makten med Vietnams hjälp'.

Om man då tänker sig att vietnamesiska styrkor samverkade med de styrkor som leddes av Folkets revolutionsråd, uppstår frågan från kommunistisk synpunkt om den proletära internationalismens principer tillåter ett socialistiskt land att skicka soldater, militära experter eller att ge flygunderstöd till en kämpande befrielse- eller revolutionär rörelse.

Vad är det som säger att det socialistiska landet i fråga av principiella skäl måste nöja sig med att skicka t ex vapen och förnödenheter? Var går gränsen? Går den mellan 'experter' och stridande trupp? Vad sägs då om personal som sköter avancerad militärutrustning, t ex anläggningar för robotförsvar? Eller piloter?

Är inte det enda principiellt viktiga att kampen i allt väsentligt förs av den revolutionära rörelsen själv, att denna rörelse är så välutvecklad att stödet utifrån inte överflyglar den; att stödet utifrån blir ett betydelsefullt bidrag till den revolutionära rörelsens självständiga kamp – och inte ersätter denna kamp, inte tar ledningen över denna kamp?

Khmererna

Var inte de röda khmerernas seger 1975 i högsta grad avhängig av samverkan med vietnameserna och av segern i Sydvietnam? Skulle den nordkoreanska regeringen ha ett illegitimt drag för att ett stort antal kineser deltog i kampen i Korea på 50-talet?

Att Kina senare svängde om på klacken och förklarade att man aldrig skulle skicka trupper till någon annan kamp i något annat land kan knappast sägas ha med någon marxist-leninistisk princip att göra, utan hänger snarast ihop med kinesiska säkerhetsintressen. Det är en avgörande skillnad mellan att 'exportera revolutioner' och att ge utvecklat stöd åt en utvecklad och självständig kamp.

På ett par veckor rasade Pol Pot-regimens makt i områden som den kampucheanska befrielse-rörelsen kunde hålla och befria trots USAs, Lon Nols och Saigonjuntans alla militära insatser. Det talar klarspråk om den nya regeringens legitimitet.

Robert Braunerhielm, Vi slogs för oberoendet, DN 18.1.79

Som gammal FNL-are får man genomgå många hårda prövningar i dessa dagar. Hur enkelt och problemfritt var det inte för tio år sedan att ta ställning för de indokinesiska folken när de kämpade mot en angripare som kommit över haven för att krossa deras oberoende och självbestämmande. I dag blir man tvungen att ta ställning mellan de olika indokinesiska staterna.

I denna prövningens tid bör vi fråga oss vad det egentligen var som vi slogs för för tio år sedan. Vi stödde inte FNL som man hejar på ett fotbollslag utan för att FNL försvarade

principer som vi ansåg vara ovärderliga. Den viktigaste av dessa principer var det nationella oberoendet. Varje folk, varje nation ska ha rätt att själva bestämma över sitt öde utan yttre inblandning.

Denna princip var själva kärnan i FNL-rörelsen. Därför var det också lätt för FNL-arna att ta avstånd från ockupationen av Tjeckoslovakien i augusti 1968.

Men det är någonting annat än detta som Sara Lidman, Peter Weiss och som det tycks även Olof Palme och Birgitta Dahl vill att vi ska ta i beaktande när vi bedömer vår inställning till Vietnam i dag. Därför att det vietnamesiska folket har fått lida så mycket bör vi ha överseende med de vietnamesiska krigshandlingarna och övergreppen, menar man.

Vem angriper?

Detta resonemang känns igen. Med samma argument försvaras den israeliska expansionismen i Mellanöstern. Israel får inte kritiseras, eftersom judarna fick lida i Hitlers massutrotningsläger under andra världskriget.

Nej, medlidandet har aldrig varit någon god grund för solidariteten.

Enligt Peter Weiss artikel i DN den 10 januari ska vi nu lyssna till Vietnam. Vettigare vore om vi i dag såg till vem som angriper den princip vi slogs för på 60-talet. Vem är det som nu gör våld på det nationella oberoendet i Indokina? Peter Weiss blir tvungen att ge sig in på halsbrytande resonemang när han ska dribbla bort den frågan.

Enligt Weiss skulle massmedierna åter proppa oss fulla med lögn om Vietnam. Liksom de vietnamesiska och sovjetiska myndigheterna menar Weiss att regimen i Kampuchea inte angripits av Vietnam: 'I sin självsäkerhet utgår våra nyhetsförmedlare ifrån att det inte kunnat uppstå en egen befrielseörelse i Kampuchea, att Kampuchebas värdiga och fredsälskande befolkning ej på egen hand kunnat resa sig mot en regim som förtryckt dess livshållning.'

I så fall måste denna 'befrielseörelse' vara något enastående i världshistorien. Från det att den bildades den 3 december fram till dess 'befrielsekriget' en månad senare påbörjades lyckades denna organisation skaka fram en armé på över 100 000 man, varav en pansardivision, samt en mängd flygplan, artilleri m m.

Sannerligen en beundransvärd prestation med tanke på att dessa vapen tidigare inte existerat i Kampuchea (har man tillverkat dem själv på en månad?) och den regeringstroga armén endast uppgår till 70 000 soldater, högst.

Rättfärdigt?

Men om vi ändå har svårt att tro att Vietnam inte haft ett litet finger med i spelet, så förklarar Weiss för oss att en vietnamesisk inblandning ändå vore rättfärdig: 'Även om vi för vår del avvisar all inblandning i andra nationers angelägenheter, så kan vi inte komma ifrån att det i Vietnams fall finns ovanligt många motiv som skulle berättiga ett vietnamesiskt stöd till befrielsefronten i Kampuchea, ett stöd som sker i självförsvar!'

Se här den så kallade Bresjnevdoktrinen om 'begränsad suveränitet'. Varje nation har rätt till självbestämmande så länge den inte stöter sig med Sovjets och i detta fall även Vietnams intressen.

Eller som det stod i Pravda 26/9 1968, efter invasionen i Tjeckoslovakien. (De kommunistiska partiernas och de socialistiska ländernas) 'beslut får varken skada socialismen i deras egna länder eller den internationella, för socialismen kämpande arbetarrörelsen. Detta innebär att varje kommunistiskt parti inte endast är ansvarigt inför det egna folket utan även inför alla socialistiska länder och inför hela den kommunistiska rörelsen.'

Det är mycket svårt att befria sig från intrycket att Weiss fungerar som ett språkrör för männen bakom denna doktrin.

Påståendena att Vietnam skulle vara hotat av Kampuchea saknar materiell grund. Det lilla Kampuchea, med en sjättedel av Vietnams befolkning och en mycket omodern armé, kan helt enkelt inte utgöra ett militärt hot mot Vietnam. Ett Vietnam som i dag besitter Sydostasiens starkaste krigsmaskineri och har ingått en militärallians med Sovjetunionen. I själva verket, vilket den senaste tidens händelser bevisat, förhåller det sig tvärtom.

Länge varnade de kampuchianska ledarna för Vietnams planer att krossa den kampuchianska självbestämmanderätten. Många var de som betvivlade dessa påståenden. De vietnamesiska ledarna försäkrade att de var osanna. Den 4 oktober skrev Sara Lidman i Aftonbladet:

‘För alla som närmare följt Vietnam har landet hela tiden vunnit i trovärdighet. Det kan – tillfälligt – ha skenet emot sig. Men för det mesta har verkligheten bekräftat deras påståenden. Med den erfarenheten är man inte benägen tro på första bästa reportage som utmålar Vietnam som aggressivt mot sina grannar och allmänt blodtörstigt. Naturligtvis har auktoritetstro alltid sina gränser – naturligtvis kan också Vietnam brista både i humanitet och trovärdighet.

Tills vidare framstår dock Pham Van Dong i Hanoi som en mera tillförlitlig statsman än Pol Pot i Kampuchea – det kan ingen Myrdal hjälpa!’

I dag har det visat sig att det var Pol Pot som var tillförlitlig och Pham Van Dong en lögnare. För de gamla FNL-are som vill vara sina ideal trogna är det nödvändigt att försvara Kampuchea mot den vietnamesiska aggressionen. Minns Onkel Hos ord: ‘Ingenting är värdefullare än frihet och oberoende!’

Robert Braunerhielm f d FNL-are

III

Nu uppstod också en diskussion om biståndet till Vietnam. Moderata Samlingspartiet kunde stärka sina argument mot Vietnambistånd genom invasionen. Det blev i stort sett enbart moderaterna och SKP som ville frysa biståndet.

Frys biståndet – nej till ockupationssocialism, Gnistan 19.1. 1979

Gamla vänner blir nu fiender i det nya Indokinakriget. Så beskriver Aftonbladet det faktum att två ‘vietnamdemonstrationer’ gick i Stockholm i lördags – den ena för Kampuchebas oberoende och den andra för Vietnams angrepp.

Samma tema har med små variationer upprepats i andra massmedia. ‘Vänstern splittras’, etc.

Men faktum är att ‘vänstern’ länge varit splittrad. Och det är ingen olycklig splittring. Det är nödvändigt att dra en skarp skiljelinje gentemot de politiska krafter som i imperialismens epok inte kan skilja på angripare och angripen.

Inom Vietnam-rörelsen, FNL-rörelsen, De Förenade FNL-grupperna – vilken beteckning man än använder – har det alltid funnits en klar majoritet för nationernas självbestämmanderätt emot imperialismens angrepp.

Vid den sovjetiska inmarschen i Tjeckoslovakien tog DFFG – både ledning och medlemmar – omedelbart ställning. Trots att sådana som borgarpressen nu gärna kallar ‘Jan Myrdals forna vänner’ t ex John Takman och Sara Lidman, både skällde och hotade, bönade och grät.

Det som den mycket breda svenska vietnamopinionen stödde under de förra Indokinakriget var Vietnams, Laos’ och Kambodjas rätt till oberoende; inte de vietnamesiska ledarnas rätt att

dirigera sina grannländer. Hur många FNL-are var det inte som i argumentationer med folk på gator och i bostadsområden upprepade: 'Vilken regering Vietnam får sedan är det vietnamesiska folkets ensak. Nu är huvudsaken att USA ska ut'.

Och sedan USA tvingats ut är situationen i grunden annorlunda i Vietnam. Ingen vettig människa kopierar i dag stödparoller från den tiden. Utom några små organisationer av ockupationssocialister som fanns med i Vietnamrörelsens tassemarker en gång: apk och KPML(r).

Även Olof Palme var ju tvungen att modifiera sin ensidigt pro-vietnamesiska ståndpunkt när Phnom Penh föll.

Men skillnaden mellan dem som stödjer och de som inte stödjer nationernas självbestämmanderätt går igen även internationellt. Det är påtagligt vilka som varit snabba att erkänna quislingregimen i Phnom Penh: De som är närmast allierade med Sovjet – Warszawa-paktens länder, kuppregimen i Afghanistan, den etiopiska militärregeringen och legoknektarna i Havanna.

Ett viktigt undantag är WP-medlemmen Rumänien som tillsammans med viktiga länder i den icke-allierade rörelsen, framför allt Jugoslavien och Demokratiska Folkrepubliken Korea, tagit klar ställning.

Och liksom det är klart hur majoriteten av svenska organisationer och folket fördömt den vietnamesiska invasionen är den internationella opinionen lika klar. Viktigt är t ex hur Asean-länderna Thailand, Malaysia, Singapore, Indonesien och Filippinerna genom sina utrikesministrar 'kraftigt fördömer den väpnade interventionen mot Kampuchéas oberoende' och erkänner Pol Pot-regeringen så länge utländska trupper finns i landet. De ligger ju näst i tur om Vietnam fortsätter sin aggressiva politik i Sydostasien.

Ett annat bevis på Sovjets och Vietnams internationella isolering är att försöket att tysta Sihanouk i FN omintetgjordes och att Sovjet kunde undgå tredje världenskravet att 'alla utländska trupper' måste lämna Kampuchéa bara med ett veto.

Under det förra Indokinakriget hävdade vissa debattörer att det i själva verket var en stormaktskonflikt, där de stridande parterna var jämbördiga och Saigon (och senare Lon Nol) representerade USAs intressen och befrielseörelserna Moskvas (och kanske Pekings) intressen. Dessa debattörers syfte var att 'bevisa' att kriget inte gällde ett folks kamp för sitt oberoende.

De hade fel men Moskva fanns där. Efter den inledande tvekan hos Chrusjtjov gentemot den vietnamesiska och laotiska befrielsekampen kan man se hur Moskva manövrerade för att utnyttja den för sina syften – för att skaffa sig ett brohuvud i Sydostasien, både gentemot USA och Kina.

Då sammanföll ytligt sett den anti-imperialistiska rörelsens intressen och Moskvas hegemonistiska politik – i stödet till Vietnam. Men den 'enigheten' var bräcklig och kortvarig. Om inte förr blev det uppenbart när Moskva upprättade och bibehöll sina förbindelser med Lon Nol-regimen i Kambodja och avvisade befrielseörelsen FUNK.

Så länge kriget pågick gick de vietnamesiska ledarna en offentlig balansgång mellan oberoende och allians med Sovjet. Deras verkliga inställning till den sovjetiska social-imperialismen, som t ex när de stödde invasionen i Tjeckoslovakien och det indiska angreppet på Östpakistan–Bangla Desh, lyste dock igenom ibland för den som ville se.

Efter kriget blev det snart uppenbart att Breznev lyckats vinna dem. I snabb takt samordnades de vietnamesiska och sovjetiska 'folkhusållningsplanerna' och Le Duan uttalade Vietnams

stöd åt Sovjets 'leninistiska' utrikespolitik för folkens befrielse, världsfreden, avspänningen och den europeiska säkerhetskonferensen. Nästa steg var att ansluta Vietnam till Comecon och kulmen nåddes i höstas då Vietnam – liksom Indien strax före angreppet på Pakistan 1971 – ingick ett samarbets- och vänskapsavtal med militärt innehåll med Moskva.

Hanoi kan knappast sägas vara en marionett av samma slag som en gång Thieu eller Lon Nol, men utvecklingen fram till rollen som 'Asiens Kuba' är klar för den som vill se.

Hur ska Sverige ställa sig i detta läge? När Vietnam bevisat sin karaktär av regional hegemont som går ärenden åt en supermakt?

Vi kan uttala oss – som både regeringen och många organisationer gjort. Vi kan demonstrera och bygga upp en ny solidaritetsrörelse.

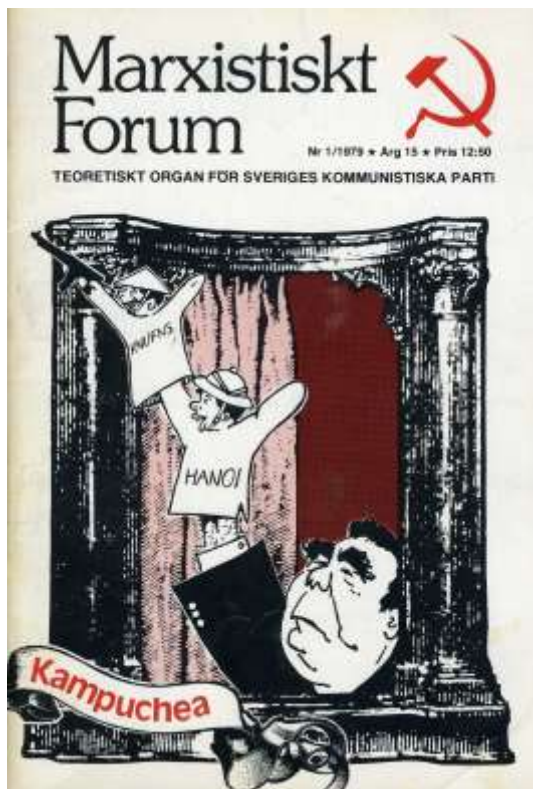
Men vi kan också frysa det svenska biståndet till Vietnam. Både för att visa att vi inte accepterar aggression och för att avbryta ett indirekt stöd till en angripande stats totala krigsansträngning.

Det blir i vår som riksdagen ska ta ställning i biståndsfrågorna. Tills dess bör vi klargöra innebörden av en sådan nedfrysning.

En del opponerar sig mot den. Både Ullsten, Fällidin, Palme, vpk och apk. Det finns naturligtvis en sund skepsis mot nedfrysningen om man motsätter sig att Sverige, som andra imperialistmakter, utnyttjar sitt bistånd till att tvinga på det fattiga mottagarlandet sin politik.

Men det gäller inte i detta fall. Det är en sund gränsdragning mellan angrepp och försvar. Biståndet skulle givetvis tinas upp igen om aggressionen upphör. På så sätt bör det vara klart att det inte finns dolda och själviska intressen bakom en nedfrysning.

Detta bör det inte vara omöjligt att vinna stöd för i t ex den nu startade valrörelsen.



Marionett till en marionett: SKP:s syn på befrielseörelsen KNUFNS i Kampuchea

IV

Pierre Schori, SAPs internationelle sekreterare, ger socialdemokratins syn på Vietnam-Kampuchekonflikten. I ett anförande i riksdagens utrikespolitiska debatt (14 mars) gav Olof Palme uttryck för ungefär samma uppfattning som Schori.

Pierre Schori, Ut ur Kampuchea! Fortsatt bistånd!, Arbetet 20.1 1979

Varje folk har rätt att självt forma sin framtid. Nationellt oberoende är en förutsättning för en varaktig fred i världen och för en demokratisk utveckling i ett land. Kampen mot kolonialism och utländsk aggression är därför alltid rättfärdig. Därför var det riktigt att stödja Vietnams självständighetskamp. Det var viktigt att också fördöma en supermakts aggression mot ett litet land.

Samtidigt stack vi inte under stol med att Hanoi var en kommunistisk regim, vars ideologi vi tog avstånd från. Men även ett kommunistiskt land har rätt till nationellt oberoende och till omvärldens solidaritet vid utländskt angrepp.

Olof Palme klargjorde detta i sitt tal på Sergels Torg 1968 om Vietnam, men också att vi inte kan ta ställning till tiden efter den vunna självständigheten. Med Palmes ord: 'Vi kan självfallet inte ta ställning och ansvar till vad en rörelse i ett annat land kan komma att utföra när de väl kommit till makten'.

Sammanblandning

Lika självklart är att de misstag eller övergrepp som en självständig stat kan komma att begå aldrig kan rättfärdiga kolonialkrig och imperialism.

Nu försöker konservativa krafter sammanblanda stödet åt Vietnams rättfärdiga kamp för självständighet med dagens misstag hos makthavarna i Hanoi. Det är kretsar som på sin tid, direkt eller indirekt, stödde USA:s krig och som såg Hanoi som ett redskap för Kina. De söker på en gång att i efterhand få rätt, att misstänkliggöra SAPs solidaritetspolitik med u-länderna och ifrågasätta det berättigade i den tredje världens frigörelsesträvanden över huvud.

USAs terrorbombningar över Hanoi julen 1972 syftade till fred, sa Gösta Bohman. Förenta Staterna är i Vietnam för att hävda demokratiska principer var ett annat minnesvärt uttalande av moderatledaren. Jag fick rätt om Vietnam, säger han i dag.

Vietnam i dag

Till skillnad från många andra segerherrar anställde inte vietnameserna massavrättningar av krigsförbrytare och quislingar. Vietnam valde en mjukare väg. Men brott mot de mänskliga rättigheterna förekommer i Vietnam: godtyckliga arresteringar, urusla fängelseförhållanden, familjer till fångar lämnas alltför ofta utan information, Censur, byråkrati och polisvälde råder. Metoderna kan förklaras mot bakgrund av årtiondens krigstillstånd, kolonial utsugning och dagens oerhörda problem. Olof Palme framhöll att ju längre USAs krig pågår, desto hårdare skulle den regim bli som kom efter befrielse. De amerikanska marinsoldaterna var dåliga lärare i demokrati.

Men oavsett bakgrunden kan inte metoderna i dag försvaras eller rättfärdigas. Partiet har också framfört sin syn på de mänskliga rättigheterna i Hanoi. Vi har agerat i enskilda fall för familjeåterförening. Vi anser, att Hanoi bör tillåta Amnesty International att besöka fängelserna.

Mig veterligt har de borgerliga inte agerat i dessa frågor. Under herr Bohmans regeringstid gjordes inte en enda framställning i detta avseende.

Vid en seriös analys, som inte färgas av politiska övertoner, kan man inte bortse från att Vietnam kom ut ur ett av historiens värsta krig med en nästan oöverstiglig ballast, som kommer att lämna sina spår mänskligt, materiellt och ekologiskt i generationer. Ta den s k Fenixplanen, utarbetad av CIA, för att likvidera FN:s existerande och blivande ledare. 40 000 människor, som skulle ha lett Sydvietnams utveckling i dag, utrotades. Andra siffror, från den amerikanska senaten: 10 miljoner fördrevs från sina byar, mer än 1,5 miljon dödades och sårades, 800 000 föräldralösa barn, 14 miljoner ton bomber mot två under hela andra världskriget, 10 000-tals veneriskt sjuka och narkotikaslavar.

Kriget

Vi tar klart avstånd från den vietnamesiska inmarschen och kräver att de vietnamesiska trupperna snarast dras ut ur Kampuchea. Partiet har före kriget framfört sin oro inför den hotande krigsutvecklingen i Hanoi. Så gjorde också den svenska kommittén för Vietnam, Laos och Kambodja genom sin ordförande Birgitta Dahl.

Utvecklingen i Kampuchea visar nu klart vilka ödesdigra följder som USA-invasionen 1970 har fått. Prins Sihanouks regering, som genom sin neutralitetspolitik bidrog till att upprätthålla den ömtåliga balansen i området, störtades. Då brast också den nationella och sociala sammanhållningen i landet. USA-ambassaden rapporterade 1975 att Kambodja nu 'oåterkalleligt förstörts'. De röda khmerernas maktövertagande blev ett resultat av förödelsen. Och i dag försvårar Kinas och Sovjets maktpolitiska ambitioner en lösning av konflikten.

Vietnam kom ut ur kriget som ett av jordens tio fattigaste länder. Med en BNP per invånare och månad på 55 kronor ligger Vietnam efter Indien. Efter krigsslutet drabbades landet av enorma naturkatastrofer, de värsta översvämningarna i mannaminne. FN har beräknat att nära 3 miljoner människor behöver katastrofhjälp med livsmedel under sex månader.

Få västländer har kommit till Vietnams hjälp. USA, som satsade 2 miljarder dollar per år på kriget, har svikit sina åtaganden om återuppbyggnadshjälp.

Att i detta läge avbryta våra åtaganden vore inte enbart ett grymt svek mot humanitära principer och mot det mest krigshärjade området i världen och historien. Till de mänskliga rättigheterna hör också rätten till mat, hälsovård och utbildning. Vietnams beroende av Sovjet skulle också öka, om vi skar ner vårt samarbete.

Att avbryta vore också ett avsteg från våra biståndsprinciper. Vårt samarbete med u-länderna bygger på långsiktiga åtaganden, fastlagda i avtal. Så länge de uppsatta målen kan uppnås, i detta fall bidrag till landets fredliga återuppbyggnad och barnens hälsa, bör vi fortsätta vårt bistånd och stå fast vid ingångna avtal.

Ur nöd och svält uppstår våld, gränskonflikter och krig. Det är en av underutvecklingens förbannelser. Våra strävanden till att bidra till en fredlig och rättvisare värld hjälps inte av att isolera vare sig oss själva eller andra länder. Vi måste på en gång hjälpa den tredje världen och försvara freden och de mänskliga rättigheterna.

Pierre Schori

V

Titeln på Sara Lidmans artikel hänvisar till de inlägg som uttryckt besvikelse inför händelserna i Sydostasien. Sara Lidman är den som hårdast angripit USA för den uppkomna situationen i Sydostasien och som sedan en tid tillbaka drivit en kampanj mot USA och Carter-regimen i svensk press.

Sara Lidman, Vem har rätt att kalla sig besviken? Aftonbladet 23.1 1979

Antag att en fjärran stormakt, t ex Japan, hade ockuperat Danmark och Norge! Efter några års härjningar där fick Japan för sig att det behövde Sverige också.

Till den ändan började Japan 'dammsuga folket från landsbygden', fösa ihop oss runt Stockholm, Malmö och Göteborg – och sen bomba varje liten motståndsficka från Gällivare till Dackes tassemarker. Överallt skulle det finnas japaner med små dödsstrålar, datorer och kommunikationer av så raffinerat slag att vår ÖB ingenting hade att sätta däremot.

Vi skulle bli fösta och degraderade och skärrade. Vi skulle vädja till omvärlden, till FN – och ingen skulle bry sig och alla skulle säga:

'Ganska stora demonstrationer pågår inom Japan mot Japans engagemang i Sverige. Dessutom finns det inget land som visat mer skakande bilder av japanernas tortyr på svenskar än Japan självt. Här har vi beviset på att Japan är världens största demokrati.'

Och så vidare.

Världen tycks rämna

Så går fem år. Och Engelbrekts och Dackes ättlingar lyckas till sist kasta ut den japanska ockupationsmakten. TACK VARE AVGÖRANDE STÖD FRÅN DANMARKS OCH NORGES MOTSTÅNDSRÖRELSER (dessa hade nyss gjort dyrköpta erfarenheter av hur sådant motstånd skulle organiseras).

Hur skulle vi sedan ha skickat oss, vi svenskar?

Alla femårsperioder är inte jämnlånga i individers och nationers liv. Det finns perioder när världen tycks rämna; när tilliten till de närmaste brister tillsammans med förtroendet för omvärlden.

När Kampuchea efter USAs fördrivande stängde sina gränser för den omvärld som i fem år åsett USAs massakrer utan att ingripa – var vi många som fann det rimligt.

När Kampuchea dödade alla som aktivt hjälpt ockupationsmakten fann vi det ohyggligt och naturligt.

När Kampuchea började utveckla en inbördes misstänksamhet, slå sönder familjeliv och religionsutövning och arbeta för livet som myror – ja när det kom rapporter om ett slags kollektivt vansinne – tyckte jag att det var det naturliga svaret på den vansinniga oförrätt som USAs krigsmakt och västerlandet hade utsatt Kampuchea för.

Den officiella kritiken mot Kampuchea dessa år baserade sig plötsligt på alla de folkrättsliga lagar som västerlandets regeringar inte tyckts känna till under USAs ockupation.

Västerlandets avsky för Kampuchea framstod dock som ett surrogat för den hatkampanj mot Vietnam som USA laddat upp för efter sitt nederlag.

Ty: Vietnam hade fått tio års bomber och en oändligt mycket större förstörelse än Kampuchea. USA hade länge försäkrat sina demokratiska allierade att ett blodbad utan like skulle utbryta i Vietnam om USA inte 'skyddade det'.

Och det hade varit naturligt om ett blodbad inträffat!

Klichéerna flödar

Det hade varit psykologiskt följdriktigt om Vietnam dödat sina tortyrexperter, om de arkebuserat de officerare och högre tjänstemän som medvetet och aktivt gått ockupationsmaktens ärenden.

Det hade varit förståeligt om de stängt sina gränser, om de vägrat släppa in västerländska journalister, om de betackat sig för smulor av hjälp från rika länder – dessa som åsett USAs mördande utan att hejda det.

Nu flödar klichéerna i Sverige ‘jag är så besviken på Vietnam’ och ‘varför gick man på de där hjältesagorna’ och ‘man tappar ju tron på allt när inte ens Vietnam uppträder juste’.

Som om kriget hade bestått av ett par skärmytslingar i Humlegården – större är försöken till inlevelse inte! Vietnam gjorde en ofattbar bedrift som till största delen ensam befriade Indokina från USAs ockupation. (Denna bedrift är inte tillnärmelsevis analyserad och värderad – dess verkliga pris lever i Vietnams jord – men en anings aning kommer några vietnamesiska historiker ändå att ge en dag.) Men efter USAs avtåg har Vietnam försökt sig på en uppgift som kanske ska visa sig svårare än det militära motståndet, en uppgift som inget annat ockuperat land någonsin försökt – nämligen att inte avrätta quislingarna, att inte fara fram med utrensningar (som t ex Europas ockuperade länder gjorde efter Tysklands sammanbrott).

Dessutom har Vietnam förhållit sig öppet mot omvärlden från segerns första dag. Man föreslog diplomatiska relationer och handel med USA, man emotsåg ‘bidrag till läkandet av krigets sår’ – kort sagt Vietnam uppträdde i en anda av försoning mot omvärlden som är – kanske övermänsklig!? Måhända ska detta visa sig vara Vietnams största felbedömning – denna tilltro till omvärldens goda vilja – men så mycket värre för omvärlden i så fall!

Vietnams öppna och försonliga hållning har mötts med arrogans och total fientlighet från USAs sida. Harmen var fullt synlig i de flesta kommentarerna över det uteblivna blodbadet inom Vietnam. Och man är beredd att upphöja Pol Pot till martyr i skadeglädjen att få fördöma Vietnam.

Sväljer okritiskt

Veckorna före upproret talades det i väst om FN-förband som borde sättas in i Kampuchea, så allvarligt såg man på Pol Pot-regimens övergrepp.

Vietnam däremot, som fått ta emot hundratusentals flyktingar från Kampuchea, och som fått byar och städer brända vid sin gräns – detta Vietnam skulle inte veta något om Pol Pot-regimen och inte ha rätt att ingripa!

Jag menar: om det är övermaga av västerländska bedömare att sätta sig till doms över Kampuchebas regim har Vietnam på ett annat sätt förtjänat att ta ställning till den.

Vem har rätt att kalla sig besviken?

Våra massmedia har dragit billiga och tjocka och snabba streck över USAs förbrytelser mot Indokinas folk. De sväljer alltför okritiskt USAs rapportering från Bangkok.

Vad Milton Friedmans, Nixons och Kissingers USA inte lyckades uppnå med sina bomber hoppas de kunna uppnå med utsvältning och med propagandakrig. De hoppas kunna skada folken i Vietnam såväl som i Kampuchea och Laos så att länder som Indonesien, Guatemala och Chile aldrig ska våga försöka befria sig.

Att i dag demonstrera mot Vietnam är att (oavsiktligt) tjäna CIAs makt i världen. Det är att gynna USA-imperialismen.

Sara Lidman

VI

Einar von Bredow formulerar här den s k 'tredje ståndpunkten', dvs en ståndpunkt som fördömer både Vietnams agerande och Pol Pot-regimen. Genom denna artikel får en sådan hållning etiketten 'tredje ståndpunkten', men den har till sitt innehåll formulerats både av SAP, FK och KAF, och kan sägas vara den hållning som en rad västländer med socialdemokratiska och borgerliga regimer kommer att inta. Även Carter-regimen intar denna hållning.

De två följande artiklarna av Jan Hinderson och Jörgen Widsell talar emot en tredje ståndpunkt – den förre från Vietnamperspektiv, den senare från Kampucheperspektiv. Man kan säga att innehållet i dessa tre artiklar ger den svenska debatten om Vietnam-Kampuchea i ett nötskal.

Einar von Bredow, Dags för en 'tredje ståndpunkt' i Indokina-kriget, Aftonbladet 20.1 1979

Sällan om ens någonsin har jag upplevt något så motbjudande som denna splittring inom de en gång så fast sammansvetsade leden av Indokina-kämpar.

De förefaller mig i dag vara uppdelade i tre huvudgrupper, av vilka två är stadda på tillbakagång eftersom de är räddningslöst förlorade i ett ställningstagande som är så kompromisslöst att det blivit omoraliskt i sin blindhet för felet hos den part man tar ställning för och för tjänsterna hos den part man tar ställning mot.

Den ena gruppen tar kraftfullt avstånd från den kampuchianska Pol Pot-regimens brutalitet men är benägen att blunda för den vietnamesiska inmarschen i Kampuchea.

Den gruppens ställningstagande är ett slaviskt upprepande av Moskvas ståndpunkt.

Den andra gruppen tar kraftfullt avstånd från den vietnamesiska inmarschen i Kampuchea men är benägen att blunda för Pol Pot-regimens brutalitet.

För den gruppen är Pekings officiella linje det enda rättesnöret.

Sen finns det en växande tredje grupp med förflutet på Indokina-barrikaderna som i dag företrar att tiga. Det är de hos vilka kamptidens engagemang och offervilja nu förbyts i bitter besvikelse över de regimer som sprungit fram ur de indokinesiska befrielsefronterna och över de inbördes stridigheterna dessa regimer emellan.

Det är den gruppen och inte de redan frälsta som jag här vänder mig till.

Levande kraft

Jag vet inte vad dessa kamrater väntade sig skulle ske i Indokina efter de nationella befrielsefronternas seger över de USA-stödda regimerna i området. Men det förefaller mig som om de skulle ha begått misstaget att försöka applicera vårt västerlands egen historielöshet på en del av världen där tradition och kontinuitet är så oändligt mycket starkare än hos oss.

För kineser, vietnameser och kampuchianer är historia nu en gång för alla inte bara något man läser om i böcker utan en levande kraft som verkar i nuet.

Låt mig bara som hastigast rekapitulera vad som skedde i det indokinesiska området innan vi här hemma sent omsider fick ögonen på det.

Riket Vietnam uppstod ett drygt sekel före vår tideräknings början i Röda Flodens delta. I tusen år hölls landet ockuperat av kineserna som med sitt hårdhänta styre framkallade en rad vietnamesiska uppror vilkas ledare än i dag firas som Vietnams nationalhjältar. Även sedan

Vietnam på 900-talet lyckats utnyttja en kinesisk svaghetsperiod till att frigöra sig från Kina, förblev trycket från norr en tungt vägande politisk realitet för Vietnam.

Det var onekligen det trycket som var huvudorsak till att vietnameserna började expandera söderut och under loppet av 1400- och 1500-talen krossade riket Champa som hade sitt centrum i de mellersta delarna av det nuvarande Vietnams kustland. Det var inte bara Champa som försvann från kartan utan också chamkulturen utplånades totalt och av kulturens bärare återstår i dag bara några ynka folkspillror.

Historiska rötter

På 1600- och 1700-talen fortsatte vietnameserna sin långa marsch mot söder på Kampuchéas bekostnad och förmodligen hade väl khmererna rönt samma öde som chamfolket om inte de franska kolonialisterna dykt upp på den indokinesiska scenen och åtminstone tillfälligt hejdat den vietnamesiska expansionen.

Har man haft förmånen att resa i den indokinesiska regionen, har det varit stört omöjligt att undvika se spåren av det förflutna som tillika varslade om vad som skulle komma.

Khmerernas vitglödande hat mot vietnameserna och allting vietnamesiskt.

Vietnamesernas ofta rent koloniala attityder mot khmererna.

Vietnamesernas respektblandade motvilja mot vad de uppfattade som kinesisk stormaktschauvinism.

Kinesernas förakt mot vad de för inte så länge sedan kallade 'de södra barbarerna'.

Personligen tror jag det är nonsens att peka på bestämda tvisteämnen som orsaker till dagens konflikter mellan Kampuchéa och Vietnam, mellan Vietnam och Kina.

Snarare har dessa tvisteämnen bidragit till att utlösa konflikter som har sina rötter i områdets historiska dynamik och som var förutbestämda att flamma upp sedan fransmännen och deras amerikanska arvtagare väl lämnat scenen.

Se bara hur nära spelet sluter sig till de gamla mönstren.

Motsättningarna till Vietnam var avgörande för de röda khmerernas strävan att mobilisera hela befolkningen i jordbrukets tjänst och därmed så snabbt som möjligt förvandla det krigshärjade och bankruttmässiga landet till en ekonomiskt stabil stat som kunde stå emot det vietnamesiska trycket.

Att de röda khmererna sedan tillgrepp så brutala metoder för att nå denna målsättning, berodde väl huvudsakligen på att de hade befolkningsmajoriteten mot sig efter brytningen med Norodom Sihanouks rojalistiska falang inom befrielsefronten FUNK.

Det är sannolikt att de röda khmererna provocerade Vietnam militärt i sina försök att ändra det de såg som 'orättvisa gränser' men den vietnamesiska överreaktionen på dessa provokationer passar ju väl in i mönstret av förkolonial vietnamesisk expansion. Kampuchéas allians med Kina ingår ju också i den traditionella bilden: de förkoloniala khmerkungarna sökte gång på gång stöd hos kejsarna i Peking mot vietnamesisk expansionism.

Inte heller Vietnams allians med Sovjet är något unikt; på 1700-talet lärer sig kejsare Nguyen Anh med den franske prästen Pigneaus legoknektar för att säkra sitt välde.

Att den alliansen resulterade i två århundraden av fransk kolonialism, borde tjäna dagens ledare i Hanoi som ett 'mene tekel'.

Ingen garanti

Kan det möjligtvis vara så att de vänsterintellektuella som i dag tiger om Pol Pots missgärningar och om den vietnamesiska invasionen av Kampuchea, tiger därför att de inte vill 'yla med vargarna', det vill säga gå kapitalismens och imperialismens ärenden?

Kanske det, men i så fall gör dessa människor sig enligt min uppfattning skyldiga till ett fatalt misstag.

Att samtliga inblandade stater i dag har socialistiska regimer, är ju ändå ingen garanti för att inte traditionella motsättningar skulle kunna flamma upp.

Eller varför skulle en ideologisk intressegemenskap väga tyngre än det historiska arvet i Indokina när det gång på gång visat sig vara alldeles tvärtemot även i vårt historielösa västerland?

I motsats till de nya franska filosoferna tror jag inte att socialismen i och för sig kan göras ansvarig för missgärningar som begås av regimer som talar i socialismens namn, lika litet som missgärningar vilka begåtts i kristendomens namn kan förta bergspredikan dess höga halt.

Att inte fördöma Pol Pots blodsregim och den vietnamesiska aggressionen, det är att försämra våra egna möjligheter till en fortsatt marsch i riktning mot en socialism med mänskligt ansikte.

Einar von Bredow

Jan Hinderson, Hur kan alla utan vidare svälja västliga nyhetsmedias rapporter? Aftonbladet 25.1 1979

Den 'vietnamesiska invasionen i Kampuchea' fördöms i uttalanden och kulturartiklar. De fyra största partierna tar avstånd från Vietnam, Gösta Bohman och Jan Myrdal kräver indragning av det svenska biståndet. Före detta vietnamaktivister träder fram och vittnar om sin besvikelse över att Vietnam, deras Vietnam, har blivit en 'ockupationsmakt'.

Sorgen är säkert äkta hos en del av de gamla Vietnamaktivisterna. Hos andra är det mer frågan om att passa på tillfället att föra fram skp:s partilinje.

Man kan i alla fall inte missta sig på skadeglädjen hos många borgerliga politiker och skribenter. Nu fick dom till sist, FNL-slynglarna! Det är naturligtvis inte förvånande att man på den kanten nitiskt fördömer Vietnam och passar på att kräva indragning av biståndet.

Den linje som SAP-ledningen och en del f d Vietnamaktivister står för (och som von Bredow i Aftonbladet 20.1 utnämnde till 'tredje ståndpunkt') går ut på att man både tar avstånd från Pol Potregimen och den vietnamesiska invasionen. Argumenteringen när det gäller den senare är denna: 'Inget land har rätt att blanda sig i ett annat lands inre angelägenheter. På samma sätt som vi fördömde USAs inblandning i Indokina och den sovjetiska ockupationen av Tjeckoslovakien, fördömer vi också idag Vietnams agerande.'

Detta kan kanske vid första påseende se ut som ett rimligt och logiskt ställningstagande.

Men jag menar att intar man den ståndpunkten gör man det alltför enkelt för sig. Man måste också ta hänsyn till verkligheten, och då är det inte lika enkelt och smärtfritt att göra ställningstaganden och fördömanden.

Det finns flera faktorer som man inte kan bortse från, när det gäller att ta ställning till Vietnams agerande.

För det första:

Nästan alla tycks utan vidare ha svält västliga nyhetsmedias version av det inträffade. Trots att den inte är särskilt väl underbyggd, grundad på rykten och gissningar, på rapportörer i Hongkong, Singapore och Thailand.

Den lärdomen borde man väl ändå ha dragit av Vietnamkriget, att man inte utan vidare kan lita på västliga nyhetsmedia. Frågan som inställer sig: Vem är det som tjänar på att Vietnam framställs som aggressivt och expansionistiskt?

I själva verket finns det väldigt lite fakta om hur stor roll Vietnams militära styrkor spelat i Kampuchea. Man kanske rent av skulle ta en viss hänsyn till den vietnamesiska versionen av vad som hänt?

Men det är kanske ett rimligt antagande att den kampucheanska befrielsefronten haft också militärt stöd från Vietnam. Ett lika rimligt antagande är dock att denna hjälps omfattning är överdriven i vår nyhetsrapportering.

För det andra:

Det verkar som om en stor del av de svenska opinionsbildarna drabbades av en plötslig minnesförlust den dag då meddelandet kom att Phnom Penh hade fallit.

Men hur kan man bedöma Vietnams agerande om man inte tar hänsyn till förhistorien?

Vietnam är ett land med fruktansvärda sociala problem orsakade av USAs krigföring. Under de senaste åren har landet dessutom drabbats av svåra naturkatastrofer. Enligt FN behöver nära 3 miljoner människor i Vietnam katastrofhjälp med livsmedel. Återuppbyggnadens svårigheter är oerhörda.

USA har svikit sina löften om krigsskadestånd och återuppbyggnadshjälp. Kina har avbrutit sitt bistånd på grund av politiska motsättningar med regimen i Hanoi.

I detta svåra läge har Vietnam blandats in i ett allt allvarligare gränskrig mot Kampuchea. Den kampucheanska regimen bär det tyngsta ansvaret för denna utveckling. Vietnamesiska erbjudanden om förhandlingar har gång på gång avvisats.

Denna situation har varit ohållbar. Livsnödvändiga resurser för återuppbyggnaden har bundits i krigföring.

Man måste se denna verklighet. Detta var Vietnams situation. Man kan inte bara bedöma Vietnams handlande utifrån allmänna moralfilosofiska funderingar om 'stateras rätt att blanda sig i andra staters inre angelägenheter'. Politiken utövas i verklighetens värld och inte i de idealistiska diskussionernas tunna luft. Jag tycker inte att det är konstigt, jag tycker inte att det finns skäl att fördöma om Vietnam i det läge som råder stöder oppositionen mot Pol Potregimen också militärt.

För det tredje:

Det har varit väldigt svårt att utifrån bedöma förhållandena i Kampuchea.

De flesta rapporterna därifrån har varit flyktingars skräckskildringar, som det varit svårt att kontrollera sanningshalten i. Å andra sidan har vi under senare tid börjat få en motbild i form av söndagsskoleberättelser från ett fåtal väl utvalda Kampuchea-erfarna.

Var emellan dessa båda poler sanningen ligger är omöjligt att bedöma. Men det är ett realistiskt antagande att de röda khmerernas tvångskollektiveringar och folkflyttningar mött ett utbrett motstånd, inte bara hos de gamla besuttna klasserna, utan även bland de breda folklagren.

Skulle verkligen Pol Pot-regimen fallit som ett korthus om den haft ett massivt folkligt stöd? Det är förmodligen en grov underskattning av den nya regimen i Kampuchea att hävda att den enbart vilar på stödet av vietnamesiska bajonetter.

Jan Hinderson

Jörgen Widsell, Vietnam trampar på allt vi slogs för, Aftonbladet 25.1 1979

Det är i sanning en märklig debatt som förs om 'det tredje Indokinakriget'.

Sara Lidman har blivit religiös och i långa känslomättade artiklar skriver hon om vår plikt att stödja Vietnam – utan att nämna det pågående kriget.

Olof Palme förklarar att 'vi inte kan godkänna en militär intervention i ett annat land' samtidigt som hans partis internationelle sekreterare, Pierre Schori, menar att 'det är beklagligt att Vietnam känt sig tvingat att slå tillbaka så här kraftigt'. För några år sedan var vi drygt två miljoner svenskar, inklusive riksdagspartiernas ledare, som skrev under appellen till stöd för Vietnams oberoende. Då föll USA:s bomber över Hanoi.

I dag flyter åter blodet i Indokina. 100 000 tungt beväpnade vietnamesiska soldater, understödda av flyg och tungt pansar för ett erövringskrig i Kampuchea.

Detta är ju den enkla sanningen. Uppbackade av Sovjetunionen trampar dagens vietnamesiska ledare på allt vi slet och kämpade för i den svenska vietnamrörelsen: varje lands rätt till nationellt oberoende.

Vi kan ha olika uppfattningar om Pol Pots regim i Kampuchea – men det är inget märkligt eller nytt med detta. Bland alla dem som stödde det vietnamesiska folkets kamp mot USA-imperialismen fanns också olika uppfattningar om FNL, den Provisoriska Revolutionära Regeringen (PRR) och Demokratiska Republiken Vietnam (DRV). Det som enade kommunister, socialdemokrater, folkpartister, missionsförbundare och alla andra var just att vi inte accepterade en stats aggression mot en annan. Detta var också skälet till att FNL-grupperna kraftfullt tog avstånd från den sovjetiska ockupationen av Tjeckoslovakien 1968.

I sin artikel om en 'tredje ståndpunkt' i Indokina-kriget (AB 20.1) skriver Einar von Bredow:

'Att inte fördöma Pol Pots blodsregim och den vietnamesiska aggressionen, det är att försämra våra egna möjligheter till en fortsatt marsch i riktning mot en socialism med mänskligt ansikte'.

Jag tror att han krånglar till saken. Den vietnamesiska ockupationen av Kampuchea är inte, lika lite som USA-imperialismens krig mot Indokina var det, en fråga förbehållen vänster-intellektuella och socialister. Det är en fråga för kommunister, socialdemokrater, folkpartister, missionsförbundare och alla andra som vill stå upp för freden i världen. Det handlar om varje nations rätt till nationellt oberoende. Det är detta som de vietnamesiska Mig-planen bombar sönder denna dag i Kampuchegas bergstrakter. Ho Chi-minhs ord gäller också för Kampuchea: 'Inget är mer värdefullt än frihet och oberoende'.

För oss som stödde och arbetade för det vietnamesiska folkets rätt till oberoende behövs ingen 'tredje ståndpunkt'. Menade vi allvar då måste vi kräva att Vietnam ska lämna Kampuchea nu.

Jörgen Widsell

VII

Lennart Ljunglöf ger i denna artikel sin syn på debatten om Vietnam/Kampuchea-konflikten. Liksom Jan Myrdal och andra skribenter drar han paralleller till mellankrigstiden i Europa, en jämförelse som givetvis kan utnyttjas som argument för de mest skilda ståndpunkter. Han tar också upp Rumäniens och Jugoslaviens inställning. I debatten har också förekommit spekulationer om splittring mellan Rumänien/Jugoslavien och de eurokommunistiska partierna p g a händelserna i Sydostasien (se t ex DN 13.1.79, Klas Bergman). Emellertid fördömde det spanska kommunistpartiet Vietnams invasion, liksom i mer tövande ordalag det italienska partiet. Det franska partiet stödde däremot Vietnam.

Lennart Ljunglöf, Debatten om Indokina-kriget, Aftonbladet 2.2 1979

Om Frankrike gått till militär aktion mot Tyskland 1936 i samband med att Hitler lät sin Wehrmacht marschera in i det sedan 1918 demilitariserade Rhenlandet hade förmodligen nazistregimen störtats.

Många i Tyskland och ännu fler i Europa skulle med tillfredsställelse accepterat att det förhatliga naziväldet eliminerats. Men en fransk inmarsch hade lika fullt varit en kränkning av ett grannlands suveränitet.

Jag vill inte dra några totala paralleller mellan denna tänkta utveckling i Europa på 30-talet och vad som hänt och händer i Indokina i det sena 70-talet.

Men med tanke på den ibland förvirrade debatt som förs bl a här i Sverige är det inte ointressant att konstatera att även om man förutsätter att Vietnam handlat av idealistiska skäl vid aktionen mot Kampuchea kvarstår dock det faktum att denna var ett brott mot internationella lagar.

Komplicerat läge

Situationen blir givetvis så mycket mer komplicerad för Vietnam om den regim, som installerats i Kampuchea, av detta lands folk uppfattas som Hanois förlängda arm.

Vietnam blev otvivelaktigt provocerat under lång tid av Pol Pot-regimen, som också vägrade att förhandla i gränsfrågorna. Men det intressanta är, enligt min mening, att dessa nationella motsättningar av i och för sig gammalt datum för regeringen i Hanoi otvivelaktigt var den väsentliga faktorn för aktionen mot Kampuchea – inte att där rådde en terrorregim, om det nu gjorde det.

Dessutom – och det förklarar åtskilligt av exempelvis Jugoslaviens och Rumäniens negativa hållning till Vietnams agerande – innebar störtandet av Pol Pot-regimen också att en sovjetfientlig och kinavänlig regering eliminerades.

Moskvas reaktion

Detta var väsentligt, inte endast i Hanoi utan också i Moskva, vilket framgår av den närmast barnsliga förtjusning den ryska propagandan gett uttryck för, därför att Pekings politik lidit ett nederlag.

Men rumäner och jugoslaver vill helst inte vakna en morgon till ackompanjemang av sovjetiska meddelanden om att rumänska resp jugoslaviska 'patrioter' gått till aktion för att störta de 'förrädiska' regeringarna i Bukarest och Belgrad.

Minnen från Tjeckoslovakien-inmarschen sitter alltför djupt för att man i Jugoslavien och Rumänien skulle vilja eller kunna falla in i den sovjetiska hyllningskören i fallet Kampuchea.

Det argumentet biter förmodligen inte på dem som anser att man inte kan kritisera Vietnams handlande i dag därför att det vietnamesiska folket under stora lidanden förde en nationell befrielsekamp gentemot den amerikanska interventionen.

Med det slagets resonemang skulle man inte kunna ta avstånd från sovjetiskt agerande i Tjeckoslovakien augusti 1968 därför att det sovjetiska folket hjältemodigt bekämpade Hitlers arméer.

Men jag förmodar det är lönlöst att tala om logik när det gäller personer som till varje pris vill se den ena eller andra kommunistregimen som totalt ofelbar.

Lennart Ljunglöf

VIII

Som debattör om sydostasienkonflikten har Jan Myrdal varit flitigare än de flesta. Vi bad honom därför att få använda ett av hans inlägg för antologin, vilket han vägrade med motivering bl a att han inte ville medverka i 'en skrift där de pro-sovjetiska representanterna icke behandlas som femtekolonn-figurer' (brev Myrdal-Nordin 17.5.79). Om alla deltagare i debatten satt som villkor för tillstånd att återge deras artiklar att redaktörerna skulle i allo godta deras egen ståndpunkt hade det givetvis varit omöjligt att göra en antologi som den föreliggande, men som tur var för oss har ingen utom Jan Myrdal vägrat bidra av sådana skäl.

Det ovan sagda är orsaken varför vi inte har med något bidrag av Jan Myrdal. I stället ger vi nu en resumé över huvudinnehållet i hans många intressanta inlägg.

En rad av Myrdals inlägg finns samlade i två volymer, Kampuchea och kriget och Kampuchea invaderat (båda Oktoberförlaget). Artiklarna i den första boken hänför sig till tiden före invasionen. I flera av dem målas en ljus bild av Pol Pots Kampuchea, som Myrdal fick möjlighet att besöka. Förekomsten av hårda metoder förnekas inte helt, men de romantiseras, i artikeln 'När bondekriget segrat' genom en jämförelse med medeltidens bondeuppror:

'Sannerligen detta är tidens tredje ålder! Här skulle Thomas Münzer och hans bröder i femtonhundralets Tyskland känt igen sig. Här har Wat Tyler segrat. Här härskar Jaques Bonhomme. Ty här reste sig jordens fördömda och fattigbönderna tog upp kampen mot en härskara fiender och fördrev dem alla och började bygga sina drömmars välde av rättvisa och jämlikhet och gemenskap. Allt stämmer. Till och med kollektiviteten och det ständiga samrådet: oviljan att framträda med egna namnet och jaget.'

Allt stämmer. Men stämde verkligheten med Jan Myrdals träsnitt? Stämde massakrerna, mänskoslakten? Nej, den måste förnekas och här kommer det av alla våra debattörer varierade, ovärderliga greppet till pass: Visar det sig kanske inte att alla för Pol Pot ogynnsamma uppgifter emanerar från Pol Pots fiender?

'Kampuchea har inte haft någon god press. Det är inte konstigt. Såväl Hanoi som Vatikanen, Pentagon som Kreml har utvecklat den psykologiska krigföringen till raffinemang. De besitter kunniga experter. De har också var sitt kontaktnät över världen och en mångfald av kanaler in i massmedia och till opinionsbildare.' ('Om kriget mot Kampuchea').

När Vietnams invasion sedan kom var Jan Myrdals inställning naturligtvis klar. Så här skrev han bl a i Fib-Kulturfront nr 2 79:

'Nu är det nytt år och åter brinner Kampuchebas byar. Mig-planen anfaller i våg på våg. De tvångsrekryterade soldaterna från svältens Vietnam har beordrats ut att erövra Kampuchebas bördiga rismarker.

Det är möjligt att de vietnamesiska generalerna segrar för en tid denna gång. De har Moskva i ryggen och bär sin egen Bresjnevdoktrin på läpparna. Alltid går det att hitta någon Husak eller Laval att sätta in som regeringschef för det ockuperade området.

Men i längden kommer de att drivas ut. Bajonetter är svåra att sitta på. Fast priset kan bli högt. Det kostade Kampuchéas folk en miljon i död innan Förenta Staterna och dess lydregering fördrivits från Kampuchéas jord.

Om vi förmår skapa en stark internationell opinion mot Vietnams erövringspolitik blir offren färre denna gång. Ett första steg är att Sverige följer Japans exempel och fryser allt bistånd och all hjälp till Vietnam så länge Vietnam fortsätter sitt krig mot Kampuchéa.

Solidariteten med Kampuchéa gäller vår egen möjlighet att överleva som nation. Moskva har tagit sig rätten att byta regering i Tjeckoslovakien. Hanoi söker rätten att byta regering i Kampuchéa. Om Sverige inte vågar eller förmår arbeta för en kollektiv säkerhet mot sådana anspråk utan uppträder lika feigt och föraktligt som på trettioalet inför Hitlers anspråk då kan det gå oss nu som det då gick Danmark. Man bör stödja Kampuchéa oavsett vad man anser om dess regering liksom man hade att stödja Etiopien mot Italien oavsett vad man ansåg om Hade Selassie. På det att vi icke må bli ett mönsterprotektorat.'

Till denna lätt paranoida bild av världsläget hör också att alla som på något sätt försvarat Vietnam stämplas som 'femtekolonnfigurer'. Ett försvar eller ursäktande i ord av kränkningen mot Kampuchéas nationella oberoende jämföras med ett förräderi i handling mot Sveriges (vilket ju är innebörden av 'femtekolonnare' så länge dessa är svenskar). När John-Sune Carlson på Sveriges Radio radionämndsansmälde en intervju som Myrdal gjort med Pol Pot skriver Myrdal: 'Det är blod på John-Sune Carlsons händer.' Om det är blod på Pol Pots bekymrar inte Myrdal.

Med större verkan har Myrdal kunnat exploatera oklarheterna i VPKs hållning till den vietnamesiska invasionen och det nationella oberoendets principer. I en Expressenartikel. Detta krig rör vår egen säkerhet', går Myrdal till offensiv:

'Inför valet bör dock vpk som parti tvingas reda ut sitt förhållande till nationen. Det är inte så att alla medlemmar av vpk är oklara. Jag känner själv rätt många som har en fullkomligt klar inställning till frågan om den nationella suveräniteten och som därför av principiella skäl fördömer såväl invasionen av Kampuchéa som ockupationen av Tjeckoslovakien och som i likhet med den spanske kommunistledaren Carillo anser att det 1968 varit Dubceks plikt att leda den nationella väpnade försvarskampen för Tjeckoslovariens oberoende mot de anfallande styrkorna från Warszawapakten.

Denna inställning är den allmänna bland partiets väljare. Den är vanlig bland partiets medlemmar. Men den präglar inte partiets press och propaganda och partiets ledning har aldrig förklarat att den i Dubceks position skulle tagit väpnad kamp för nationens oberoende mot anfallande ryska trupper. Tvärtom. När jag och andra ställt kravet att partiet skulle redovisa sin inställning har vi beskyllts för att vara kinesiska eller västtyska eller rentav CIA-agenter. Det är ett försök från vpk:s lednings sida att undkomma frågan.

Åtminstone för mig – och jag förutsätter också för andra – är det helt *självkart* att varje kinesiskt försök att blanda sig i svensk politik borde hindras och att varje tänkbar militär påtryckning från kinesisk sida avvisas och varje form för kinesiskt angrepp mötas med militärt motstånd till det yttersta.

Att jag inte ser något tecken på en sådan kinesisk aktivitet mot Sverige hindrar inte att jag kan ta principiell ställning inför eventualiteten. Den är ju inte otänkbar. Såväl Mao Tse-tung som

Teng Hsiao-ping har varnat för möjligheten att Kina utvecklas fel och slår över till att bli en supermakt som Sovjetunionen.

Men hittills har vpks ledning inte förmått säga ifrån lika klart som Carillo i Spanien. Inte heller har vpks ledning förmått ta ställning för det nationella oberoendets princip när det gällt invasionen i Kampuchea.

Det är fortfarande så att partiets ryskhet – för att tala med C H Hermansson – får det att sväva på målet när det gäller Sveriges nationella oberoende.

Om övriga partiers representanter i den offentliga debatten inför höstens val kunde pressa vpk-ledningen till ett entydigt ställningstagande för den nationella suveränitetens princip såväl när det gäller Sverige och Kampuchea som när det gäller Tjeckoslovakien; då skulle vi ju kunna lösa andra motsättningar inom familjen – som Sihanouk skulle säga.

C H Hermansson tog i en svarsartikel upp Myrdals kastade handske och försökte klargöra VPKs inställning. Hans svar tillfredsställde knappast Jan Myrdal, men retade dessutom Norrskensflamman, som i en ledare (här återgiven i utdrag) försökte påvisa Hermanssons opålitlighet som Vietnamvän.

C H Hermansson, Om Vietnam och Kampuchea, Expressen 8.2 1979

Det nya hos Myrdal är att han ställer den nationella suveräniteten i motsättning till de mänskliga rättigheterna. Frågan om de mänskliga rättigheterna måste vara underordnad den nationella suveräniteten, skriver han,

I själva verket råder ett dialektiskt förhållande mellan dem. Det nationella oberoendet måste försvaras för att revolutionen skall kunna genomföras. På längre sikt måste revolutionen genomföras för att det nationella oberoendet skall tryggas. Det sammanhänger med förvandlingen av borgarklassens roll under imperialismen och kapitalismens nedgångsperiod. Den är inte längre bärare av nationens oberoende, utan börjar uppträda som förrädare mot detta (med förslag om uppgång i EG, i en västeuropeisk federation osv). Här finns en klar skiljelinje i ställningstagandet till en rad internationella frågor. VPK vägrar sålunda bestämt att acceptera Pinochets militärdiktatur i Chile under förevändning att denna skulle representera någon slags nationell kraft.

VPK anser att Sveriges nationella oberoende och självständighet måste försvaras mot varje makt som hotar dem, det må vara Förenta staterna, Sovjetunionen, Kina eller vem som helst. Varje försök till inblandning i svensk politik måste bestämt avvisas. Och detta måste också ske med militärt motstånd till det yttersta. Det är därför vi vill ha förberedelser för partisan-krig. Vi avvisar som förtal påståendet att VPK skulle sväva på målet när det gäller Sveriges nationella oberoende.

I enlighet med denna inställning bekämpar vi dem som vill uppge Sveriges nationella oberoende genom anslutning till EG, genom anslutning till en västeuropeisk federation, genom samarbete med Atlantpakten eller på annat sätt.

Det är också förtal att VPK inte på ett klart och entydigt sätt skulle ha fördömt Sovjetunionens och vissa andra Warszawapaktsstaters militära inmarsch i Tjeckoslovakien 1968. Vi har upprepat detta fördömande många gånger. Senast skedde det i augusti 1978 i ett uttalande från partiets VU som slutade på följande sätt:

‘Inget av de argument med vilka man sökte rättfärdiga inmarschen har ännu efter tio år visat sig vara hållbart. Tvärtom utgör läget i Tjeckoslovakien en belastning för socialismens krafter och en faktor som inverkar negativt på avspänningssträvandena. Det utgör ett för socialismen

skadligt och för avspänningen farligt tillstånd, som blir alltmera riskfyllt ju längre tiden går. För att komma ur detta tillstånd och slå in på en kurs som stärker socialismens och demokratin i Tjeckoslovakien menar vi att de sovjetiska trupperna måste lämna Tjeckoslovakien, att anhängare av den politik som Tjeckoslovakiens kommunistiska parti utstakade våren 1968 måste ges fulla möjligheter att utan risk för något slag av repressalier verka för sina åsikter’.

Att ta ställning till de aktuella händelserna i Kampuchea är svårare, det medger jag öppet. Jag vägrar att acceptera Jan Myrdals tes att Vietnams regering vägleds av samma doktrin som Hitler och Mussolini. Den är en oförskämdhet mot det vietnamesiska folket, men också ett tecken på bristande politisk balans. Jag vägrar också att ställa upp i den propagandakampanj mot Vietnam som nu drivs av USA och Kina och där på den svenska arenan Gösta Bohman och Jan Myrdal bägge attackerar biståndet till Vietnams återuppbyggnad efter USAs förintelsekrig.

Men jag kan heller inte hävda att Vietnams militära stöd till Kampuchreas enhetsfront för nationell räddning inte innebär något problem. Det är sant att jämförelsen med Prag 1968 är missvisande och det inte bara därför att det verkligen inte varit någon vår i Phnom Penh. Men oavsett regimens karaktär, så är det naturligtvis bara det kampuchianska folket självt som har rätt att bestämma sitt lands utveckling och framtid.

Jag anser att vi fortfarande vet för litet för att kunna värdera vilken roll vietnamesiska militära enheter spelat vid fördrivandet av Pol Pots regering. Klart är att Vietnam pressats in i en kniptång mellan Kina och militära attacker vid gränsen mot Kampuchea. Samtidigt har man svåra problem med översvämningarna, med läget i södra Vietnam osv. Det har varit dyrt att under lång tid ha militära styrkor bundna vid gränsen mot Kampuchea. Man har med en massiv insats velat göra slut på det ständiga hotet. Så kan händelserna ha tett sig ur vietnamesisk synvinkel. Men detta försvarar ändå inte en väpnad intervention i syfte att störta ett annat lands regering.

Vi vet också alltför lite om den motståndsrörelse som varit verksam och som nu innehar regeringsmakten. Klart är att hårda strider länge förekommit inom Kampuchea och inom den rörelse som genomförde landets befrielse.

Men vi känner inte rörelsens förankring, även om Pol Pots politik förefaller att ha kunnat framkalla ett starkt missnöje.

Om vietnamesiska militära styrkor finns i Kampuchea i dag, så måste det vara riktigt att ställa kravet att de snarast skall lämna landet. Motsvarande krav ställer vi när det gäller främmande trupper i andra länder. Krav måste också ställas att all utländsk inblandning i Sydostasien skall upphöra.

Motsättningar mellan kommunistiska partier och mellan socialistiska stater är djupt tragiska. Det gäller också motsättningar och kamp mellan enskilda kommunister. Viktigare vore att skapa en gemensam front mot imperialismen, mot det fascistiska hotet och mot hotet om ett nytt världskrig. Och när det gäller vår solidaritet med folken i Vietnam och Kampuchea måste det viktigaste vara att med kraft föra fram kravet att USA-imperialismen skall betala skadestånd för den fruktansvärda förödelse dess angreppskrig åstadkom!

Sverige och Kampuchea, utdrag ur ledare i Norrskensflamman 12.2 1979

Förvånande är dock förre vpk-ledaren C H Hermanssons artikel i Expressen (8/2), där han bl a säger sig inte ‘kunna värdera vilken roll vietnamesiska arméenheter spelat ... ‘

En i högsta grad otäck insinuation, som följs upp med meningen: '... detta försvarar ändå inte en väpnad intervention i syfte att störta ett annat lands regering'. Även om han inte säger det rent ut, skapar han ändå intrycket av att någon sådan (invasion) skett.

I Hermanssons polemik i Expressen – som förs på Jan Myrdals villkor – framkommer allvarliga och häpnadsväckande formuleringar om situationen i Kambodja där han bl a skriver 'Pol Pots politik förefaller ha kunnat framkalla .. , missnöje'. Då har ändå bevisen över Pol Pot-regimens grymheter och bestialiteter bokstavligen staplats på hög ... Marta Rochas unika reportage från det befriade Phnom Penh i fredagens Nfl talar för sig själv.

Varken det vietnamesiska folket eller det terroriserade kambodjanska folket som nu raserat nyslaveriet och alla världens demokratiska och framstegsvänliga krafter har inget intresse av någon tredje ståndpunkt som Hermansson nu försöker göra sig till tals för.

IX

Så kom då Kinas attack på Vietnam den 17 februari 1979.

'Är Kina i full färd med att förbereda en invasion av Vietnam?', frågade sig Proletären i en ledare den 13.2.79. I denna ledare berömmar man sig för att ha haft rätt.

Ny Dag kan nu ta klar ställning och skröder inte orden. I Arbetet får vi SAPs lite distanserade syn på rivaliteten Kina/Sovjet och sydostasienkonflikten. FK, som manat till bred vänstersamling inför höstens val, ser sina ambitioner slagna i spillror, och manar till besinning inom vänstern. Gnistan försvarar Kina och lägger ut texten om de kinesiska soldaternas offer och att ledarna i Hanoi, som var 'styva i korken', nu har fått sig en 'läxa' liksom socialimperialismen i Moskva.

Slå tillbaka krigshetsarna i Peking: Upp till försvar för Vietnam!, ledare i Proletären nr 12/1979 ²

Redan i förra veckan varnade Proletären för en utveckling som denna.

Det var en förutsägelse, som för många säkert klingade alltför olycksbådande för att vara sann. Men den besannades i en utsträckning och ett tempo, som överträffade de värsta farhågor.

De kinesiska ledarna rättfärdigar sitt överfall med att Kina skulle hotas av ett angrepp från Vietnam. Teng Hsiao-ping domderar om att 'Vietnam måste straffas'. Det är en fräckhet och ett ordval som man får gå långt tillbaka för att finna motsvarigheter till, ända tillbaka till de krigshetsare som härjade i Europa för fyrtio år sedan.

Vem sätter tilltro till att ett litet land som Vietnam, sargat av decenniernas krig och inbegripet i en kamp på liv och död och fattigdom på hemmaplan, frivilligt skulle dra i härnad mot en koloss som Kina?

Militära fakta talar också sitt tydliga språk. Kina har under de senaste veckorna dragit samman närmare 200 000 man och över 700 attackplan längs gränsen till Vietnam. Vietnameserna själva förfogar inte över mycket mer än hälften så stora styrkor, huvudsakligen lokala och regionala förband. Och dessa har grupperats på djupet, dvs till försvar, inte anfall.

Nej, det kinesiska angreppet är en akt av tygellös chauvinism, ett försök från en stormakt att tvinga ett litet land på knä, lika avskryvärt som Sovjetunionens angrepp mot Tjeckoslovakien 1968.

² Se [Proletären om konflikten mellan Kina/Kambodja och Vietnam](#) för fler Proletären-artiklar – Red

Ja, i en bemärkelse än mera avskyvärt, eftersom det riktas mot ett land, som genom sin kamp för nationellt oberoende och socialism blivit ett föredöme för all världens arbetare och förtryckta folk.

För var och en står nu den fulla innebörden av de senaste veckornas internationella, diplomatiska spel klart.

Vad resonerade Teng Hsiao-ping med president Carter och de andra amerikanska ledarna om under besöket i USA nyligen? Vad hände under hans mellanlandning i Tokyo under hemfärden?

Naturligtvis tillförsäkrade sig Teng Hsiao-ping aktivt eller passivt stöd från de ledande imperialistmakterna USA och Japan inför det företag som nu iscensatts. Det vore blåögt att tro något annat.

Som en bekräftelse har amerikanska flottstridskrafter dragits samman i farvattnen runt Indokina.

De amerikanska protesterna mot Kinas invasion är bara dimridåer ägnade att dölja det faktum att en reaktionär axel Washington-Tokyo-Peking har etablerats i världspolitiken.

Hot mot världsfreden

Samtidigt är Vietnam förenat med Sovjetunionen i en militär biståndspakt, slutet sedan de kinesiska ledarnas ambitioner i Sydostasien blivit uppenbara förra året.

Det betyder att Teng Hsiao-ping medvetet drivit ett spel, där världsfreden sätts i fara. De kinesiska ledarnas äventyrliga stormaktspolitik utgör ett hot, som måste besinnas av alla länder och folk.

Därför krävs att Sveriges folk, och i synnerhet dess arbetarklass, med kraft säger ifrån inför de kinesiska krigshandlingarna mot det socialistiska Vietnam.

Vår avsky måste också rikta sig mot den kinesiska politikens ekon i svensk politik. I årtal har Jan Myrdal och hans anhängare i den lilla sekten SKP som en trasig grammofonskiva predikat budskapet om ett omedelbart förestående krigshot i Europa och utmålet Kina som fredens och säkerhetens garant i världen.

Nu är sanningen uppenbar. Deras fredspredikningar tjänstgjorde bara som täckmantel för Kinas egna stormaktsambitioner och krigsförberedelser.

De är krigets och förstörelsens ynkliga drängar. Visa dem det bottenlösa förakt de förtjänar!

Kinas gränskrig, ledare i Ny Dag nr 15/1979

Antingen menar varje sittande regering i Peking att det är ett naturligt led i kinesisk utrikespolitik att företa gränsprovokationer, som i lämpliga fall sedan används som förevändning för väpnad aggression mot grannstaters territorium. Eller också råder det delade meningar om detta.

När det gällde Indien slog man till mot en motpart som helt klart var militärt underlägsen. Där kunde man åstadkomma ett politiskt resultat av aggressionen och genomföra ett snabbt tillbakadragande. När det gäller Sovjet har man slagit mot en motpart som man vet kan hålla ställningarna och har därför inte gått till gränsoverskridanden som måste betecknas som öppen aggression. När det nyligen gällde ögruppen norr om Taiwan drog man sig ursäktande tillbaka – något som kan antyda delade meningar i Peking. När det gäller Vietnam är bilden ännu svårtydd. Men det vore inte förvånande om någon eller några ledare i Peking kommer att få betala för angreppet.

Från Hongkong, Bangkok och andra centra för nyhetsspridning, som ligger under starkt inflytande av de tolkningar som CIA och Washington vill se giltiga i världen, har det talats mycket om att Peking vill ge vietnameserna en möjlighet att 'rädda ansiktet'. Också Sveriges Radios korrespondenter vidarebefordrar den versionen.

Verkligheten torde vara den att det är Peking som håller på att förlora ansiktet. Dels har Kina öppet gjort ett anfall som knappast kan ha varit framprovocerat – Vietnam saknar i alldeles utomordentligt hög grad motiv för att provocera Kina. Dels har de kinesiska trupperna uppenbarligen inte klarat den ställda målsättningen.

Denna kan inte ha varit så blygsam som Peking låtsas; det finns inga tecken på att vietnameserna 'straffats'. De kinesiska förlusterna, sedda mot bakgrund av att Vietnam knappt rört sina reguljära markstyrkor, måste betraktas som anmärkningsvärt höga. Detta borde ändå inte ha kommit som någon överraskning för Peking med tanke på vietnamesernas kvalitativa övertag i fråga om flyg, artilleri och trupp.

Peking har en chans att skyla över att det snarast är Kina som 'straffats' genom att snabbt förklara att de uppställda målen har nåtts och därefter dra tillbaka trupperna. Men vad har då åstadkommit? Trots alla överskylande åtgärder handlar det om en allmän försvagning av Kinas anseende världen över. Vem eller vilka i Peking ska ta ansvaret för det?

I de borgerligt styrda massmedierna heter det nu: men Kampuchea då? Är det inte rimligt att Vietnam straffas för Pol Pot-regimens störtande?

Det är då angeläget att erinra om att det var Pol Pot-regimen som anföll över gränsen in i Vietnam. Vid gränsen Vietnam-Kina är det kineserna som stått först för gränsprovokationerna och sedan för angreppet. Vi vill citera ur vad den kände journalisten och sydostasienkännaren Wilfred Burchett skriver i senaste numret av tidskriften Kommentar:

'Vad har ledningen kring Pol Pot att säga beträffande frågan om vem som angriper vem? Vi har rapporten från Washington Posts korrespondent Elisabeth Becker av den intervju hon och Richard Dudman från Saint Louis Post Dispatch gjorde med Pol Pot den 23 december 1978, "Vi angriper för att hindra dem att tränga in på delar av vårt territorium" sade han enligt rapporten (Parisupplagan av International Herald Tribune den 3 januari 1979). "Men om dom lyckas tränga in på vissa delar av Kampuchebas territorium så kommer dom att stå inför många svårigheter att komma ut ... " Den klara andemeningen är att vid denna tidpunkt, den 23 december 1978 fanns det inga vietnamesiska trupper på Kampuchebas territorium men att Pol Pots trupper utförde "förebyggande" attacker på vietnamesiskt territorium. Är någon annan tolkning möjlig?'

Så långt Burchett. Mönstret för den senaste tidens händelser i Sydostasien framträder allt tydligare:

För att erhålla och bevara Pekings stöd provocerade och anföll Pol Pot-regimen Vietnam (något annat stöd än Pekings, allra minst inhemskt stöd, kunde den regimen uppenbarligen inte räkna med). När dess trupper bands och förintades i ett vietnamesiskt motanfall föll regimen samman som ett korthus under trycket från en utbredd folklig motståndsrörelse. För detta ska Peking 'straffa' Vietnam. Det är den aktionen som pågått de senaste dagarna.

Man kan bara hoppas att Peking tar sitt misslyckande med fattning och inställer striderna innan läget råkar utom allas kontroll.

Sovjet har kanske mer vett än Kina?, ledare i Arbetet 22.2 1979

Sovjet kommer att ingripa till Vietnams försvar. Det är en så gott som helt säker förutsägelse, sådan situationen nu håller på att utveckla sig i den kinesisk-vietnamesiska konflikten.

Det är bara formerna för ingripandet, som är omöjliga att veta på förhand. Därför går det inte heller att utesluta de ödesdigra perspektiv, som en stor och utdragen konflikt mellan kärnvapenmakterna Sovjet och Kina öppnar.

Sällan har de formella grunderna för en stormaktskonflikt varit mer påtagliga.

Vietnam har – delvis till följd av den totala amerikanska bristen på tillmötesgående efter kriget – steg för steg drivits i Sovjets armar.

Ryssarna behöver Vietnam för att motverka Kinas inflytande i Sydostasien. Det har varit framgångsrikt: Sovjet och Vietnam har sedan den 3 november förra året en vänskaps- och biståndspakt som bl a stadgar ömsesidig hjälp i händelse av anfall.

Vietnam har i sin tur bundit Laos till sig genom ett specialfördrag. Efter det att Vietnam genom insats av ungefär 100 000 soldater lyckades störta regimen i Kampuchea, finns nu ett liknande fördrag även med detta land.

Kina hade i gengäld en bundsförvant i den förra regimen i Kampuchea, och hade uttryckligen lovat denna sitt 'fulla stöd' i händelse av en vietnamesisk invasion.

Nu har Kina gjort sitt drag för att demonstrera att givna löften gäller. Att Sovjet kommer att försöka skydda sin stormaktsprestige genom ett motdrag i samma syfte, lär vara oundvikligt.

Om det draget tar formen av ett direkt militärt slag mot Kina, kan vad som helst hända. Historien visar dessvärre, att det är lätt att inleda militärt våld men långt svårare att styra eller stoppa det.

Riskerna skall emellertid inte överdrivas. Sovjet har – tvärtemot vad vissa västerländska olyckskorpar älskar att påstå – inte utmärkt sig för våghalsighet och aggressivitet i sin utrikespolitik efter andra världskriget.

Ryssarnas traditionella benägenhet är snarare att undvika konfrontationer och tassa försiktigt i tillspetsade lägen. De brukar vinna sina framgångar i de politikens grå zoner, som ger rymligt utrymme för manipulationer, inte i öppna kraftmätningar.

De har knappast heller råd att låta sig dras in i en storkonflikt med Kina. Följderna kan bli mycket negativa på en rad vitala punkter: fronten mot Västeuropa och greppet över Östeuropa kan försvagas; de politiska och ekonomiska förbindelserna med västvärlden skulle skakas i grunden; nedrustningsförhandlingarna och avspänningen skulle omintetgöras; den egna ekonomin skulle lida svåra skador.

Allt detta talar för, att Sovjet markerar position genom att i en eller annan form kraftigt backa upp Vietnams egen kamp mot angriparen.

Läget saknar inte paralleller till 1972, när Richard Nixon lät amerikanska flottan blockera Vietnams hamnar. Även då spekulerade många kring dramatiska sovjetiska aktioner. Men det som skedde var att ryssarna gjorde några hårdföra uttalanden och sedan nöjde sig med att öppna en luftbro med vapen och förnödenheter till Hanoi.

Ett sansat och omdömesgillt sovjetiskt uppträdande skulle stärka Sovjets förtroendekapital i världen och underlätta ett fortsatt arbete för fred och avspänning.

Det skulle i så fall vara en välgörande kontrast mot Kinas omogna och oansvariga agerande. Skjutglada stormakter, som gärna vill lära andra en läxa, är det sista världen behöver i dag.

Håll vänsterns strider utanför solidariteten med Vietnam, ledare i Arbetarkamp nr 9/1979

Kinas invasion av Vietnam ställer oss åter inför uppgiften att solidariskt stödja de indokinesiska folkens kamp.

Samtidigt kräver det självprovning och kritisk granskning för den svenska vänstern.

De senaste månaderna har det förts en lika hätsk som ofta bedrövlig debatt i borgerlig press om den nya indokinakonfliktens orsaker. Debatten har, dessvärre, inte utgått från någon gemensam strävan att finna de viktigaste förklaringarna bakom konflikten – och vad som måste vara grunden för vår fortsatta solidaritet.

Konflikten har snarare blivit ett tillfälle att leda egna teser i bevis.

För alla borde det stå helt klart att konflikten är en del i stormaktsspelet. Men där har de flesta vänstergrupper sin egen utländska förebild att försvara. För SKP handlar det då om att 'bevisa riktigheten' i Kinas politik – att det skulle vara den sovjetiska 'socialimperialismen' som drivit fram konflikt. Och att Vietnam bara är en osjälvständig marionett.

För APK, men tendensen märks även hos VPK, handlar det om att politiskt utnyttja Kinas invasion som ett led i de inre vänsterstriderna.

Detta cyniska kattrakande kan naturligtvis leda till misströstan och till passivitet hos stora delar av vänstern – och bland alla människor för vilka Vietnams befrielsekamp ledde till insikt om solidaritet i handling, för vilka den också förde med sig en tilltro till det arbetande folkets möjligheter att nå ett bättre samhälle. Inte bara i Vietnam utan även i Sverige.

Vad kan vi lära och hur ska vi gå vidare?

Äter en gång står det klart att vänstern måste grunda sin politik på den egna klasskampens verklighet. Varje uppbindning och osjälvständighet till utländska förebilder är av ondo – vare sig det gäller Sovjet eller Kina.

Det är också en förutsättning för att det ska kunna bli en bred samling av vänsterkrafter i Sverige.

Att utnyttja våra protester mot Kina i dag, i snäva partipolitiska syften, måste förkastas. Solidaritetsarbetet ska grundas på en verklig samling av hela den vänster, och de fackliga krafter som kan enas i dag.

Solidariteten med folken i Sydostasien måste förenas med att solidaritetsrörelsen slår tillbaka de nymornade attackerna från borgerliga och reaktionära krafter – mot till exempel Vietnam-biståndet.

Förbundet Kommunist anser att det allra viktigaste nu är att försvara det vietnamesiska folkets fortsatta kamp för social och ekonomisk frigörelse. Därför måste kravet resas att biståndet till Vietnam fortsätter och utvidgas.

Förbundet Kommunist anser den uppfattningen väl förenlig med kravet att Vietnams trupper dras bort från kampuchianskt territorium. I annat fall kan Vietnam komma att spela rollen av ockupationsmakt och konflikten kommer att bli långvarig.

Att förneka vietnamesisk närvaro i Kampuchea ger knappast solidaritetsrörelsen någon trovärdighet.

Förbundet Kommunist menar att vår solidaritet med folken i Vietnam och Kampuchea kräver förnyad intensiv kamp mot USA-imperialismens fortsatta krigföring.

I dag sker den genom vägran att betala krigsskadestånd och genom fullständig och maktfullkomlig handelsblockad.

I dag protesterar vi med kraft mot Kinas invasion av Vietnam och stormaktspolitik. De protesterna måste solidaritetsrörelsen resa med klar och entydig försäkran att samma kritik ska drabba Sovjet när denna Stormakt begår samma handling.

För detta offrar sig Kinas soldater, ledare i Gnistan 2-8.3 1979

Ska det lilla oberoende Kampuchea utplånas som nation och Vietnam lyckas slutföra en månghundraårig process i vilken khmerernas rike bit för bit slukats?

Så står frågan för Kampuchebas folk. I Thailand och i övriga Sydostasien oroas folken över vem som sedan står på tur för Vietnams expansionsplaner.

Men Kampuchea är ännu inte krossat. När Pham Van Dong i Phnom Penh talar om 'de sista spillrorna av Pol Pots armé' är det bara ägnat åt att lugna sin hemmaopinion. Så länge Kampuchebas revolutionära armé håller ut har grannländer ett gott skydd. Och alla rapporter tyder på att kampucheanerna har betydande framgångar.

Att döma av ögonvittnesskildringar från thailändska journalister har de gott om vapen och förråd. I början av februari genomfördes en motståndskongress med mer än 400 deltagande kadrer, vilket tyder på att motståndet relativt snabbt organiserats från basområdena i bl a Kardemumma- och Elefantbergen.

Nationalmonumentet Angkor Wat är befriat liksom en del andra områden. I förra veckan rapporterades att gerillan rycker närmare städerna Siem Reap, Sisophon, Pursat och Battambang. Gerillan har t o m genomfört raider mot Pochentong-flygplatsen i Phnom Penh där den uppges att sovjetiska rådgivare dödats.

Helt bortsett från hur gränskriget mellan Vietnam och Kina uppkommit kan man konstatera att detta krig ökar förutsättningarna för gerillan i Kampuchea att rycka fram för att driva ut inkräktarna. Redan har Vietnam tvingats förflytta 30 000 elitsoldater från Kampuchea till fronten i norr. Även enheter från Laos har förflyttats.

När Kinas soldater stupar i norr stupar de inte för att Kina vill lägga under sig Vietnam. De stupar för att försvara Kinas gränser och dess säkerhet och de stupar i solidaritet med broderfolket i Kampuchea, som hotas av utplåning.

Självfallet kan dock inte Kinas solidaritet med Kampuchea legitimera en invasion av Vietnam. Men nu är det ju inte heller någon invasion det är fråga om! Kineserna 'väller inte in' som Expressen skriver. Inte heller bombar de Haiphong.

Kinas krig mot Vietnam är en i tid och rymd begränsad aktion för att tvinga Vietnam att i fortsättningen respektera Kinas gränser. Enligt de säkraste bedömningarna står Kina ca 30 km inne i Vietnam, men har enligt uttalande på söndagen inga avsikter att avancera till Hanoi eller slättlandet.

Att aktionen ser ut att bli längre än vad många ursprungligen trodde beror på att Kina utöver att skapa fred vid sin gräns troligen också har avsikten att dra på sig eld för att underlätta en offensiv från gerillan inne i Kampuchea.

Många frågar sig naturligtvis nu hur Kina kan spela så högt. Sovjet har mer än en halv miljon man förlagda vid gränsen till Kina och skulle med kärnvapenattacker kunna slå ut centrala delar av dess försvar och ekonomi.

Kina har långt innan kriget i Sydostasien började räknat med att ett tredje världskrig är oundvikligt. Kina har också dragit de praktiska konsekvenserna och förberett sig på att Sovjet ska slå till. Om Sovjet skulle göra verklighet av de hot om 'bestraffning' som senast riktades mot Kina av försvarsministern Ustinov så kommer de inte som någon överraskning.

Men Kinas politik är samtidigt inriktad på att uppskjuta ett kommande världskrig genom att sätta hårt mot hårt och bekämpa den anpassningspolitik, som många politiker i väst förespråkar.

I bästa fall kommer Kinas bestraffning av Vietnam att ha den effekten att Sovjetledarna avslöjar något av sin svaghet. Från Tjeckoslovakien-ockupationen till i dag har de systematiskt försökt skicka andra folk i krig för sin egen räkning. När Vietnam nu krampaktigt skickar en 'brådskande begäran' om ett ryskt ingripande (Hanoi 17 februari) så kommer än så länge inget annat än ord från Moskva och i någon mån också materiel. Uppenbarligen hade ledarna i Hanoi väntat sig –och blivit lovade – en massiv rysk insats.

Kinas aktion mot Vietnam har av förklarliga skäl kritiserats på skilda håll. Bortsett från krigsanstiftarna i Kreml vill världen ha fred och ingen gillar militära aktioner. Kina kan inte förlänga sin aktion mer än vad som kan vara motiverat av de tidigare vietnamesiska gränskränkningarna. Enligt folkrätten måste en bestraffningsaktion som denna stå i rimlig proportion till det brott som ursprungligen begåtts.

Det snabbaste sättet att få ett slut på tvåfrontskriget i Sydostasien är förhandlingar. Vietnam måste dra bort sina trupper från Kampuchea och respektera gränsen till Kampuchea och Kina. Då finns inga skäl till fortsatta stridigheter i Sydostasien.

Kina stod för sitt ord, ledare i Gnistän 14.3 1979

Kinas återtag ur Vietnam visar att dess ledare höll sitt löfte att den militära aktionen mot Vietnam var 'begränsad i tid och rum'.

Om Kina hade varit en imperialistisk stormakt så hade dess trupper antingen strävat efter att ändra landets inre styrelse eller att kapa åt sig av dess territorium. Kina gjorde ingetdera.

Huvudsyftet med aktionen tycks verkligen ha varit som Kina från början deklarerade, att ge Vietnam en läxa och åstadkomma lugn vid gränsen. Nu är det bevisat att världens 'tredje militärmakt', som Vietnams ledare kallat sig, inte rör på Kina, som på kort tid intog fem provinshuvudstäder i norra Vietnam.

Att Vietnams ledare åtminstone lärt sig något av den kinesiska aktionen framgår av att de nu förklarar sig beredda till förhandlingar på vice-ministernivå, dels om hur lugnet vid gränsen ska återställas och dels om tvistigheter om gränstragningen. Vietnam har också förklarat att det kinesiska återtagget ska få ske ostört, förutsatt att de kinesiska trupperna inte skjuter på Vietnams soldater.

Hur styva i korgen Vietnams ledare än är kan de inte bortse från den djupa vänskapen mellan Vietnams och Kinas folk.

När Ho Chi Minh jagades av kolonialisterna erbjöds han en fristad i Kina. Kinesiska reguljära styrkor fällde utslaget i slutstriden mot fransmännen vid Dien Bien Phu 1954. 100 000 kineser deltog i striderna mot USA-imperialismen och Kina gav mer hjälp än Sovjet och dess satelliter tillsammans. När Chou En-lai en gång besökte Vietnam lade han symboliskt kransar

vid monumenten över två vietnamesiska hjältinnor som offrade sina liv mot kinesiska krigsherrars invasionsförsök. Dagens Kina har i grunden brutit med de brott som begicks av feodaltidens Kina mot Vietnam. Allt detta är fakta som det vietnamesiska folket känner till.

I viss mån gav Kina inte bara ledarna i Hanoi utan också deras uppbackare i Moskva en läxa. Det visade sig att militärpakten mellan Hanoi och Moskva hade ett begränsat värde. Den skulle verka skräckinjagande för Vietnams omgivning men Kina hade modet att inte böja sig. Därmed genomförde Kina än en gång det klassiska demaskeringsnumret – den skräckinjagande järntigern, denna gång Sovjet, visade sig vara en papperstiger.

Det är ett uppfordrande exempel för omvärlden. Det lönar sig att stå upp och slåss mot rysk expansionism. Den som ger herrarna i Kreml ett lillfinger mister lätt hela handen. Men den som slår tillbaka har större chans att leva ofredad. Genom att visa hur man kan tygla social-imperialismen kan Kinas aktion alltså bli ett bidrag till att uppskjuta ett kommande världskrig.

Här hemma har Kinas militära aktion inte bara utsatts för våldsamma attacker från Moskva-vänner av olika schatteringar. Också ärliga fredsvänner har uttryckt oro för vad Kinas aktion skulle leda till och har ifrågasatt att den är förenlig med folkrätten. De bör nu kunna övertygas om att denna aktion inte har varit en aggression mot Vietnam utan av allt att döma legat inom ramen för Kinas rätt till självförsvar.

X

Mats Dahlkvist tar här upp sydostasienkonfliktens konsekvenser för socialismens ideologi och marxismens teori.

Mats Dahlkvist, Gud och djävulen i Peking, Moskva och Hanoi, Ny Dag 7-8.3 1979

‘Sista striden det är ... åt alla lycka bär.’ Det är öppet krig mellan två socialistiska stater. Militära styrkor som hjältemodigt bekämpat imperialismen utgör plötsligt nationella krigsmaskiner. Folkets befrielsearmé mot folkets befrielsearmé. Kina mot Vietnam. Och runt Kinas landgräns står närmare 50 fullmatade sovjetiska divisioner; en halv miljon man.

Grundkurser i socialism brukar innehålla ett avsnitt om de imperialistiska om fördelningskrigen. Under imperialismen jagar kapitalisterna som hungriga vargar runt jordklotet efter naturtillgångar och profiter, hetsade av kriserna och den ständiga risken för profitkvotens fall. Endast socialismen är lösningen på mänsklighetens försörjningsproblem. Först då upprättas den ekonomiska ordning som kan garantera trygghet och fred. Framåtskridande, klasslöshet, jämlikhet och demokrati. Fred och socialism.

I ryggmärgen på arbetarrörelsen finns denna förhoppning: ‘Störtas skall det gamla snart i gruset ... Från mörkret stiga vi mot ljuset.’ Från mörker till ljus. Från ont till gott. Från kapitalism till socialism. Socialism kan alltså inte ha dåliga sidor. Det kan inte vara fel på ett socialistiskt land. Partiet kan aldrig ha fel, har aldrig haft fel. Moskva har aldrig fel. Peking har aldrig fel. Hanoi har aldrig fel.

Av detta följer en vanlig reaktion. När Kina invaderade (och vi var många som förra lördagen-söndagen demonstrerade mot Kinas politik, i solidaritet med Vietnams folk) hördes flera röster: Kina är inte längre något socialistiskt land. Men det samma sades 1968 då Sovjet gick in med vapen i Tjeckoslovakien och tillsatte en mer följsam regim. Sovjet skulle inte vara socialistiskt.

Enligt min mening måste vi sluta tänka på detta sätt. Verkligheten är inte så enkel. Historiens och kapitalismens utveckling leder oss inte lagbundet och oundvikligt till det klasslösa

lyckoriket. Den verkligt existerande socialismen är betydligt mer komplicerad än himmelriket. Den verkligt existerande socialismen kan inte enbart analyseras (och eventuellt fördömas) i termer av ont/gott, mörkt/ljust, kapitalism/socialism.

Vi måste försöka lära oss att komma ifrån det religiösa tänkandet som uppdelar världen i djävulska krafter och gudliga. Kapitalismen håller på att ersättas, över hela jorden, av andra (olika) ekonomiska system. System med kollektivt ägande och bruksvärdesproduktion, inte produktion för profit. Det finns emellertid inga automatiska garantier (t ex historiska lagar) som gör dessa samhällen klasslösa, hederliga eller demokratiska. De blir vad människorna (klasskampen) gör dem till. Det finns därmed inte heller några automatiska garantier för att dessa samhällen kommer att lösa sina mellanstatliga konflikter på ett mänskligt och civiliserat sätt. (Den ryska och kinesiska propagandan är ibland barbariskt nationalistisk och rasistisk i tonen: Gul och snedögd socialism, vitt herrefolk osv).

Vi måste vänja oss vid tanken att efterkapitalistiska (socialistiska) samhällen blir allt fler. Samtida och framtida konflikter kan inte längre bara skyllas på kapitalismens ondska och på profitjakten. Motsättningen mellan Kina och Sovjet, eller mellan Kina och Vietnam, eller mellan Vietnam och Kampuchea (och det är verkligen inte samma motsättning) kan inte analyseras i termer av kapitalism/socialism. Att analysera nationen har alltid varit marxismens svaga punkt och akilleshäl. Här gäller det verkligen nationell politisk kultur, nationell säkerhet och nationella maktsträvanden.

Socialistiska stater för krig mot varandra. Det är bara att vänja sig vid tanken – hur avskyvärd den än är. Hur kan man då vara socialist? Av samma skäl som förut. Kapitalismen är ett klassamhälle som logiskt och lagbundet innebär kriser, arbetslöshet och massvält på jorden. Socialismen däremot är en *möjlighet*. Det är därför som Internationalens ord ändå är sanna: 'Sista striden det är ... åt alla lycka bär'. Men om socialistiska stater och partier kommer att tillvarata denna möjlighet är en fråga om klasskamp och politik. Det finns inga genvägar eller automatiska garantier.

Mats Dahlkvist

XI

Gunnar Wall ger här den trotskistiska synen på sydostasienkonflikten. I nr 3, 9 och 17/79 av Internationalen kan man ta del av fler artiklar om sydostasienkonflikten, främst uttalanden antagna av Fjärde Internationalens Förenade Sekretariat.

Gunnar Wall, Bakom konflikten mellan Vietnam och Kina: De byråkratiska försöken att bygga socialism i ett land, Internationalen nr 9/1979 ³

Vietnam – för drygt tio år sedan kom det att bli en symbol för kampen mot imperialismen. För en uppväxande generation visade den 'fria världen' sig vara en lögnaktig omskrivning för jättelika bolag och truster, för CIA och Pentagon, för en hänsynslös utsugning och brutalt förtryck.

Och när mönstret började framträda var det inte svårt att se rader av internationella händelser som uttryckte samma sak – Portugals kolonialkrig, Israels expansionism och terror mot palestinierna, den grekiska militärjuntans förtryck, den CIA-inspirerade blodiga kuppen i Chile. Exempellistan kan göras lång. Vi är många som protesterat, demonstrerat och uttryckt

³ Samlingen [Tidningen Internationalen om Kampuchea](#) innehåller samtliga *Internationalen*-artiklar om konflikten Kampuchea/Kina vs Vietnam. – Red

vår solidaritet med dem som stått i första frontlinjen mot imperialistarméerna och deras reaktionära allierade.

Imperialismen, det är det gamla sjuka som måste bort. Och socialismen är det nya friska som måste komma i stället. Den insikten har växt fram bland dem som fått sitt politiska uppvaknande sedan världens starkaste militärmakt satte in allt större resurser för att tvinga det vietnamesiska folket på knä.

De senaste veckorna har världspressen kunnat servera andra rapporter. Vietnam går in i Kampuchea. Kina går in i Vietnam. Truppsammandragningar vid gränsen mellan Sovjet och Kina. Det talas om ett nytt världskrig ... Och president Carter tar på sig en bekymrad min och talar om fred.

Sovjet, Kina och shahen

Det som hänt de senaste veckorna är inte så mycket en vändning som en dramatisk tillspetsning av konflikter som kommit på ytan långt tidigare. 1963 visade sig för första gången sprickan mellan Sovjetunionen och Kina. Och via indragna krediter från Sovjetunionen till Kina, avbrutet ekonomiskt samarbete och ordkrig har fiendligheterna gått vidare till olika sorters avtal med imperialistmakter där det ena landets ledare har försökt begränsa det andra landets inflytande politiskt, ekonomiskt och militärt.

Och splittringen mellan Sovjetunionen och Kina har förstås inte passerat obemärkt bland dem som kämpat mot imperialistiska förtryckare och deras hantlangare världen över. Sovjetunionen och Kina har konkurrerat om inflytandet i befrielse rörelser och regeringar i tredje världen. Lika lätt har de kunnat fördöma eller tuga ihjäl regimer och rörelser som begått det ödesdigra felet att liera sig med den politiska konkurrenten. Och regimer som haft bra förbindelser med det egna landet har fått politisk, militär och ekonomisk uppbackning, hur reaktionära de än varit. På så sätt har Sovjetunionen kunnat stödja general Videla i Argentina, Baathregimen i Irak, Indira Gandhi – och shahen av Iran. Och Kina har backat upp general Pinochet i Chile, Mobutu i Zaire, Numeiri i Sudan – och shahen av Iran. Bara som exempel. Och till det ska läggas alla vänskapsavtal med inviter till imperialistländer. . .

För varje ruttet avtal Bresjnev eller Deng sätter sin signatur under räknar de med att få tillfälliga allierade som kan ge dem poänger i det internationella maktspelet. Men samtidigt förlorar de också tiotusentals ärliga socialister som känner den byråkratiska stövelklacken trampas in i ansiktet.

Frågor som ställs

Att Bresjnev och Deng förlorar anhängare är i sig inget att sörja över. Det beror på vad de före detta anhängarna gör av sina förlorade illusioner. Samma sak gäller om det är Pham Van Dong eller Pol Pot som står i händelsernas centrum. För även om Vietnam eller Kampuchea väger lätt internationellt jämfört med Sovjet eller Kina, får, som vi sett, händelserna i dessa länder stora internationella återverkningar. Och en del av effekterna blir – helt logiskt – de frågor som ställs på det ideologiska planet. För det är Vietnam, Laos och Kampuchean framgångsrika kamp mot den amerikanska imperialismen som gett socialismen tillbaka en stor del av den ideologiska bärkraft som Stalins utrensningar, krossandet av Ungernrevolten och invasionen i Tjeckoslovakien berövat den.

När nu stora delar av Indokina åter förvandlas till slagfält kommer många att se det som en praktisk test för socialismen. Och gör man det måste man bli besviken.

Men det är inte så. För varken Brejsnev, Deng, Pham Van Dong eller Pol Pot står för socialismen. Först när man har det klart för sig kan man värdera vad som nu sker i Indokina.

'Nationella motsättningar'

Gränsstriderna mellan Vietnam och Kampuchea som förebådade den vietnamesiska invasionen byggde på 'nationella motsättningar'. Vietnam och Kampuchea gjorde båda anspråk på samma gränsområden. Under det låg, har det sagts, historiska motsättningar mellan vietnameser och khmerer. Och visst har det funnits sådana motsättningar. Dessutom har både Sovjetunionens och Kinas ledare enligt deras sätt att se det nationella intresset att försvara i Indokina och har backat upp sina respektive bundsförvanter.

Vietnams invasion i Kampuchea och upprättandet av en ny regim under vietnamesiska arméns överinseende var ett drastiskt sätt att 'lösa' motsättningarna och Kinas invasion i Vietnam var ett sätt att hävda Kinas 'nationella intressen' sedan en allierad regim störtats, fastän den kinesiska ledningen valde att motivera invasionen med 'vietnamesiska gränskränkningar'. Oberoende av förekomsten av sådana gränskränkningar torde inte många tvivla på att det var kriget i Kampuchea som utlöste Kinas reaktion. Det har Deng också till hälften erkänt.

Sovjet mobiliserade vid kinesiska gränsen (som svar på 'kinesiska gränskränkningar' gentemot Sovjet?).. .

Socialismen är internationell

En grundläggande idé i socialismen, en idé som redan Marx formulerade, är att arbetarklassen inte har något fosterland. Redan under Marx' tid kunde inte kapitalismen undgå att spränga nationalstaternas ramar och utvecklingen sedan dess har bara allt snabbare bekräftat hans teser. Socialismen är internationell, den kan bara genomföras i internationell skala. Den moderna kapitalismen bygger på en internationell arbetsdelning. Socialismen som med en överlägsen ekonomisk utveckling ska rycka undan grunden för klassamhället kan bara genomföras internationellt.

Den uppåtstigande borgerligheten lyfte fram parollen om nationellt oberoende. Men staterna i dagens värld har inte mycket att göra med de gamla idéerna om nationalstaten. Imperialiststater som USA, Japan, Västtyskland – och Sverige – är fullkomligt otänkbara utan det nät av internationella ekonomiska, politiska och militära sammanslutningar som garanterat underkuvandet av tredje världen. Nationella minoriteter finns i så gott som varje europeiskt land. Afrikas gränskarta har ritats av de gamla kolonialmakterna, inte av det afrikanska folket. Att idag försöka konstruera en värld bestående av politiskt och ekonomiskt självständiga nationalstater, fria från förtryck av nationella minoriteter, är fullkomligt omöjligt så länge kapitalismen består. Och socialismens uppgift skulle inte heller bestå i det utan i att bygga en frivillig sammanslutning av arbetande människor av all världens nationaliteter.

Nationellt förtryck är en nödvändig del av det kapitalistiska förtrycket. Och det måste också bekämpas i vilken skepnad det än dyker upp. Det är en nödvändig utgångspunkt för den som vill kämpa för socialismen.

Men det är varken utgångspunkten för Bresjnev, Deng, Pham Van Dong eller Pol Pot. I deras fall är och har det varit frågan om att kämpa för den egna regimens nationella intressen. Självklart har man både i Moskva och Peking mångårig vana i att sätta likhetstecken mellan dessa intressen och mänsklighetens intressen i största allmänhet.

Övertar metoderna

I själva verket övertar man bara metoderna från världspoliserna USA. Nu finns det en viktig skillnad. USA är imperialismens starkaste fäste och när amerikanska marinkåren eller CIA ingriper är det för att se till att de amerikanska företagens utsugning i Latinamerika, Afrika eller Asien ska kunna fortsätta ostört. Men det finns länder dit dessa företag inte kan klampa in utan vidare. 1917 tog de ryska arbetarna makten och gjorde slut på kapitalismen. Och

fastän de sedan förlorat den politiska makten till en reaktionär byråkrati, är fortfarande Sovjetunionen ett befriat område från imperialismen. Samma sak gäller också bl a Kina och Indokina.

I den unga sovjetstaten förstärktes industrin och bankerna under arbetarnas ledning. Staten fick monopol på utrikeshandeln. Ingen skulle roffa åt sig och styra produktionen för egen vinning. Planekonomin ersatte marknadsekonomin. En ny stat byggdes upp för att försvara de nya ekonomiska förhållandena som skulle ersätta kapitalismen – en arbetarstat. Och utifrån den grunden genomförde det efterblivna landet en intill dess ojämförligt snabb industrialisering.

1949 besegrade den kinesiska röda armén Chiang Kaishek och några år senare nationaliserades industrin. Ekonomin började utvecklas i socialistisk riktning i nära samarbete med Sovjet. När den uppgiften påbörjades kunde levnadsstandarden i Kina jämföras med Indiens. I dag ligger genomsnittskinesens levnadsstandard långt över genomsnittsindiens.

I södra Vietnam har återuppbyggnadsarbetet efter kriget börjat och ekonomin har samordnats med norra Vietnams. Det ekonomiska kaos och den korruption som den gamla Saigonadministrationen lämnade efter sig har ersatts med de första leden i en planmässig utbyggnad av ekonomin. Pol Pot-regimen i Kampuchea slog in på en egen, extrem kurs genom att utrymma städerna, avskaffa penningväsendet och sätta befolkningen i arbete på landsbygden.

Privilegier

Oberoende av olikheterna i dessa samhällen, och de är stora, har deras ledare försökt att bygga dem i motsättning till imperialismen och utan någon inhemsk kapitalistklass. Partier som kallar sig kommunistpartier leder utvecklingen i Sovjet, Kina och Vietnam. Ryggraden: Pol Pot-regimen var Kampuchéas kommunistparti.

Det borde ha varit naturligt för dessa ledare att samarbeta kring de gigantiska ekonomiska uppgifter som alla dessa länder står inför. Och det borde ha varit naturligt att upprätta en gemensam front mot imperialistiskt hot. 'Nationella motsättningar' borde inte räcka som motiv för att förhindra ett sådant samarbete. Det borde gå emot dessa länders egna intressen.

Det gör det också. Men ledarna i dessa länder har andra intressen att försvara – nämligen sina egna privilegier. Deras politiska trossats myntades av Stalin för över 50 år sedan. Den kallas 'socialism i ett land'. Och den utläses: Socialismen kan mycket väl uppnås inom ett enda lands gränser. Ingenting får komma före den socialistiska uppbyggnaden i det egna landet, t ex solidariteten med arbetare och andra förtryckta i andra länder.

Sovjet är det land som haft längst tid på sig att bygga 'socialismen i ett land'. Ändå är det lätt att hitta exempel på hur den arbetande befolkningen i Sovjet har det sämre i många avseenden än i många kapitalistländer, t ex Sverige.

Det råder brist på vanliga konsumtionsvaror. Nationella minoriteter förtrycks. Vanliga demokratiska rättigheter för den arbetande befolkningen saknas, Byråkratism och privilegier tar sig ibland enorma proportioner.

Bristerna i den ekonomiska standarden kan delvis förklaras med att Sovjet inte får del av frukterna från imperialismens utsugning av tredje världen. Men faktum kvarstår – så länge det är brist på vanliga konsumtionsvaror är det meningslöst att tala om socialism.

Nej, att det skulle vara möjligt att bygga socialism i ett land har inte bevisats i praktiken. Och det andra ledet i trossatsen: Att det skulle löna sig att satsa på snävt nationella intressen i stället för att se sina egna ansträngningar som en del av en enda internationell kamp är förstås

ännu svagare underbyggt. Ändå är det just vad Bresjnev och Deng sysslar med dagligdags. Liksom deras föregångare. När Stalin delade upp världen tillsammans med Churchill och Truman efter andra världskriget eller när Mao tog emot Nixon i Peking mitt under Vietnamkriget var det precis de tankegångarna som kom till uttryck.

Och anledningen är just att dessa politiker representerar väl avgränsade, privilegierade grupper som samlat på sig den politiska makten i sina respektive hemländer. De längtar inte efter den dag då socialismen breder ut sig över hela världen, då de själva inte är värda mer än de arbetare som byggt deras limousiner...

Uppgörelser med imperialismen

När konflikten mellan Sovjet och Kina kom i dagen 1963 var det Sovjetunionen som bar ansvaret. Kineserna märkte hur de ryska ledarna satte relationerna med USA före stödet till Kina. Och så kom kritiken av 'den fredliga samexistensen' som ryssarna talade om. Sovjetledarna kunde inte tåla någon annan form av samarbete än underkastelse. Redan tidigare hade man brutit med Tito.

Och när Kina ville ha ett ord med i laget när det gällde att utforma Sovjetunionens utrikespolitik var det dags för en öppen spricka. Man tog ekonomisk hämnd på de uppstudsiga kineserna. (I princip kunde man ha gått ännu längre – 1956 löste man problem med stridsvagnar i Ungern).

Men Kinas kritik av den 'fredliga samexistensen' har för länge sedan förbytt i öppen tävlan med Sovjetunionen om vem som är bäst på att samexistera med USA och följdriktigt har i stället Sovjetunionen utropats som huvudfienden.

Ledarna i Indokina tillhör samma politiska tradition. Splittringen mellan Sovjet och Kina har underlättat för dessa ledare att upprätthålla ett visst mått av självständighet. En analys av förhållandet mellan Vietnam, Laos och Kampuchea kan inte kalkeras från förhållandena mellan Sovjet och Kina.

En viktig skillnad är att både Sovjet och Kina är starka nog att själva sluta viktiga uppgörelser med USA, uppgörelser där man kan offra små bundsförvanter eller på annat sätt göra imperialismen tjänster.

Under USAs krig i Indokina var både Moskva och Pekings stöd mycket begränsade. Och tidigare 1954, tvingade Moskva och Peking vietnameserna att gå med på delningen av Vietnam trots att det militära läget borde gett Viet Minhs befrielsearmé hela landet.

Sovjets och Kinas internationella klassamarbetspolitik innebär inte bara ett hinder för en socialistisk utveckling i Sydostasien. Den innebär också ett hot mot de byråkratiska regimerna i området, fastän dessa regimer inte vill annat än utveckla samarbetet med Moskva eller Peking.

Efter USAs nederlag

Sovjetunionen har efter USAs tillbakadragande fortsatt ge ett stöd till Vietnam, men dess omfattning har långtifrån hjälpt landet att ta sig ur sina allvarliga ekonomiska problem. Därför är Vietnam fortfarande beroende av bistånd från länder som Sverige.

Kina kom på kollisionskurs med Vietnam i takt med att landets samarbete med Sovjet blev mer entydigt. I stället satsade kineserna på Kampuchea. Men särskilt i och med förändringarna i Kina efter 'de fyras gängs' fall blev det uppenbart att det fanns en djupnande klyfta mellan Kina och Kampuchea på det politiska och ekonomiska området. Kampuchea under Pol Pot var också en svag allierad.

Pol Pot försökte kompensera det inhemska missnöjet med hans regim genom att ena landet mot vietnameserna. Förföljelser av den vietnamesiska minoriteten i Kampuchea utvecklades.

Pol Pot-regimens anklagelser gick ut på att Vietnam ville skapa en 'indokinesisk federation' under Vietnams ledning. Och Vietnams starka inflytande över Laos där också vietnamesiska trupper är stationerade kunde också underbygga sådana anklagelser.

Och ett samarbete mellan Vietnam och Kampuchea skulle sannolikt ske på Vietnams villkor och därmed rycka undan grunden för Pol Pot-regimens ekonomiska och politiska kurs. Vietnams ekonomiska överlägsenhet är väldokumenterad.

Det allt större närmandet mellan Kina och USA var ett dåligt tecken för Kinas grannar i söder. Det innebar ett mer osäkert läge för både Pol Pots och Pham Van Dongs regimer.

Den vietnamesiska invasionen i Kampuchea var ägnad att stärka de egna ställningarna. Den vietnamesiska ledningen har satt sitt hopp till att Heng Samrin ska kunna bli en lojal samarbetspartner men vågar åtminstone inte ännu dra tillbaka sina egna styrkor.

Och då var det dags för Kina att dela ut sin 'läxa'.

Försvara arbetarstaterna

Det är nödvändigt att försvara arbetarstaterna mot både imperialismen och deras ledningar. Det finns ingen slutlig lösning på slagfältet mellan de olika stridande regimerna i dag i Indokina. Lösningen ligger bara i att arbetare och bönder i respektive länder tar den politiska makten i egna händer och löser konflikterna genom samarbete. Byråkraterna kommer inte att genomföra den lösningen, men det är nödvändigt att stödja alla åtgärder i den riktningen som byråkraterna tvingas till.

Det finns inget enkelt facit till de olika konflikterna. Man kan inte utgå från att den ena sidan alltid har rätt. Ingen av dem har rätt. Men det kan inte hindra enskilda konkreta ställningstaganden.

När vi kräver att Kina ska lämna Vietnam ger vi inte vietnameserna rätt att bestämma över Kampuchea. Inte heller ger vi Sovjetunionen rätt att kapa åt sig delar av Kina, om de skulle försöka.

Det ställningstagandet innebär bara att den 'läxa' som kineserna delar ut varken gynnar Vietnams, Kinas eller Kampuchebas folk. Det är bara en fortsättning på den byråkratiska nationalism som sätter den kinesiska ledningens prestige, fiendskap med Sovjetvänliga regimer och fredliga samexistens med imperialismakterna före ett försvar av den socialistiska revolutionen.

Gunnar Wall

XII

APK och KPML(r) är de två vänsterorganisationer som mest reservationslöst ställt upp på Vietnams sida. I Norrskensflamman finns en lång rad artiklar och reportage kring sydostasienkonflikten. Man menar att både de som stöder Kina och de som intar en tredje ståndpunkt, de stöder i praktiken imperialismen (Nfl 14.3.79 Rebecca Olsson). Åtskilliga artiklar pekar på att maoismens sanna natur nu visat sig (se även Nfl 26.3.79 Gösta Kempe). Vietnam-veteranen John Takman pekar i sin artikel på det starka stöd Vietnam har runt om i världen. Nfl-journalisten Ulf Johansson ger i en blandning av analys och reportage ett karaktäristiskt perspektiv på förhållandena i Kampuchea.

John Takman, Vietnam har världens folk på sin sida, Norrskensflamman 14.3.79

Det tog fem år innan det blev en allmän internationell solidaritetsrörelse för Vietnam under det första långa kriget (1945-1954). Det tog tre år under det andra långa kriget. Men det tog mindre än tre dar, när Vietnam utsattes för det kinesiska angreppet.

Det var Do Xuan Oanh, sekreterare i Vietnams fredskommitté, som sade detta under ett samtal i en paus i förhandlingarna vid Internationella extraordinarie konferensen till stöd för Vietnam i Helsingfors den 6-8 mars. Oanh kunde tala utifrån egen erfarenhet. Trots att han ännu är relativt ung är detta hans fjärde krig. Han deltog som tonårig kolgruvearbetare i augustirevolutionen mot den japanska ockupationsmakten 1945. Han kämpade i sju år, först som gerillasoldat, sedan som officer i befrielsearmén, mot den franska kolonialmakten. Han var en av de tre första autentiska vietnameser som besökte Sverige 1954. Han talar engelska som en amerikan och franska som en fransman. Han känner och älskar Sverige och Finland från många besök i våra länder.

Från många av de 102 länder, som var representerade vid världskonferensen i Helsingfors, rapporterade man om samma ögonblickliga reaktion som i Stockholm och andra svenska städer på det kinesiska angreppet den 17 februari. Och nog var det en fantastisk prestation av Världsfredsrådet och Fredskämparna i Finland att med sådan snabbhet och en så föredömlig organisation sammankalla och genomföra denna världskonferens drygt två veckor efter angreppskrigets början. För att inte tala om den höga beredskapen hos alla de organisationer i Afrika, Latinamerika, Asien och Australien som med endast några dagars varsel sände delegater, i många fall sina länders främsta personligheter, till detta blixtkallade möte i det avlägsna Helsingfors.

Från många länder var nästan hela det politiska fältet representerat. Från värdlandet talade på den inledande sessionen kommunistiska partiets ordförande Aarne Saarinen, socialdemokraternas partisekreterare Ulf Sundqvist, centerns partisekreterare Mikko Immonen och ytterligare en ledande centerpartist vice utrikesministern Johannes Virolainen. President Urho Kekkonen var konferensens beskyddare. Bland talarna från Indien märktes det regerande Janatapartiets generalsekreterare Madhu Limaye.

Den förvirring som imperialistiska-maoistiska propagandabyråer sökt skapa genom att framställa Kinas angrepp mot Vietnam som en följd av Vietnams 'invasion' och 'ockupation' av Kampuchea hade ingen marknad på konferensen.

Inte minst har Deng Xiao-ping avlägsnat varje folkrättslig motivering för angreppskriget genom sitt yttrande inför journalister och TV-kameror i Peking den 27 februari: 'Vi har inget annat syfte än att krossa myten om att Vietnam är världens tredje starkaste militärmakt'.

Och sanningen om Pol Pot-regimen och den folkresning, som satte stopp för slakten på ett helt folk i Kampuchea, håller på att bli känd världen över.

Den berömde polske journalisten Wieslaw Gornicki hade just återkommit från en tre veckors resa i det befriade Kampuchea: 'Jag har arbetat som journalist i tretti år och sett många illdåd och mycket mänskligt lidande, men aldrig har jag bevittnat någonting jämförbart med Kampuchea i dessa dagar', sade han i sin rapport.

'Efter vad jag sett i Kampuchea kan jag fullt och fast säga att maoismen inte är blott och bart en av nittonhundratalets många politiska teorier. Den är en ideologi för folkmord – planmässigt, totalt, hämningslöst folkmord.'

Konferensen i Helsingfors antog fyra dokument (som snart kommer i svensk översättning): en utförlig deklaration om de kinesiska härskarnas angreppskrig och med krav på att Kina omedelbart, totalt och villkorslöst drar bort sina trupper från vietnamesiskt område, en kort appell till alla fredsälskande krafter att intensifiera solidaritetsrörelsen med Vietnam, en appell till det kinesiska folket och ett utförligt handlingsprogram för solidaritet med och försvar av Vietnam.

Dessa dokument kommer i sin helhet att bli vägledning för en väldig mobilisering av politiska partier, fackföreningar, kvinnoorganisationer, ungdoms- och studentrörelser, freds- och solidaritetskommittéer och religiösa kretsar.

Ulf Johansson, Pol Pots Angkor-imperium skulle bli ett slavsamhälle med 1,5 miljoner invånare, Norrskensflamman 20.4.79

En av de frågor som hela tiden malde inom mig under resan inne i Kampuchea i dag var: Varför denna meningslösa förstörelse och detta folkmord? Vilket var det långsiktiga syftet hos Pol Pot/Ieng Sary-politiken? Och vilken var Kinas roll i det hela?

Var det att skapa ett nytt slavsamhälle av typ Angkorimperiet med Pekings dominans och överhöghet?

För Pekingleddarna var Kampuchea och Pol Pot/Ieng Sary-administrationen en viktig bricka i Kinas världspolitiska spel. Pekings expansionistiska politik strävar att första steget skapa dominans över Sydostasien. Dels genom att använda regimer av Pol Pots och Ieng Sarys karaktär och dels genom att använda den stora kinesiska minoriteten i Sydostasien som en femtekolonn.

I Kampuchreas relationer med Socialistiska Republiken Vietnam inträffade en drastisk skärpning i april 1977. Röda Khmererna igångsatte kontinuerliga attacker mot de vietnamesiska gränsprovinserna. Detta sammanföll helt med Pekings politik mot Vietnam. I oktober 1977 gjorde Pol Pot ett längre besök i Kina och mellan 3 till 15 december reste Kinas vice premiärminister och medlem av politbyrå Chen Jungkuei runt i de kampuchianska gränsprovinserna till Vietnam.

I ett tal vid en bankett uttryckte han: 'Ingen kraft kan stå i vägen för de vänskapliga relationerna mellan Kina och Kampuchea som kommer att bestå i evigheter, kamrater'. Ännu hade emellertid inte Peking öppet och direkt angripit Vietnam i Kampuchea-frågan. Peking irriterades också av vissa inrikespolitiska drag hos Pol Pot/Ieng Sary-regimen.

Vändpunkten i Kinas öppna förhållande till Kampuchreas attacker mot Vietnam kom i samband med Carters nationell säkerhetsrådgivare Zbigniew Brzezinskis besök i Peking i maj 1978. Därefter släppte Peking masken. På ledarplats i Folkets Dagblad den 12 juli 1978 uttryckte Kina sitt stöd till Pol Pot/Ieng Sary regimens krig mot Vietnam.

Kinesiska rådgivare

Kina skickade militära rådgivare och krigsmaterial i stora kvantiteter. På allt krigsmaterial i Kampuchea fanns numret 800 ingraverat. Det nummer var alla tvungna att kunna och det skulle betyda att man hade Kinas stöd i ryggen och siffran skulle symbolisera befolkningen i Kina.

I inrikespolitiken tog Kampuchea allt tydligare drag av ett slavsamhälle och under den treåriga perioden av Pol Pot/Ieng Sary-politiken hade makten genomfördes ett av vårt århundrades största folkmord. Det finns inga som har några exakta siffror på hur många som

dödades. Bedömningarna ligger i allmänhet kring 2-3 miljoner människor. Det skulle innebära att befolkningen nu ligger kring 4-5 miljoner från att 1975 varit kring 8 miljoner människor.

Hemliga dokument

I ett samtal med ministern för kultur och information Keo Chanda i den nya regeringen frågade jag vad som var Pol Pots långsiktiga syfte med sin politik. Han säger, att befrielsestyrkorna kommit över hemliga dokument i Kompong Cham, där det uttalas att målet är att få ner befolkningen till 1,5 miljoner människor. Att skapa ett primitivt bondesamhälle där det kinesiska inflytandet skulle öka genom tvångsäktenskap med inplanterade kineser och vackra khmerska flickor. Det måste vara svårt att förstå men vi har klara bevis på att det förhåller sig på detta sätt, uttryckte Keo Chanda.

Indelning i kategorier

Direkt efter befrielsen av Phnom Penh 1975 delade regimen in den kampucheanska befolkningen i tre kategorier. Den första kategorin var bönder som bott i de sedan tidigare befriade områdena i landet. Den andra kategorin var befolkningen i städer och byar som befriades 1975. Dessa kallades ofta förrädare även om de var motståndare till Lon Nol och bekämpade USA-imperialismen.

Den tredje kategorin betecknades som fiender. Här ingick f d Lon Nol-soldater, folk som arbetade i Sihanouk- och Lon Nol-administrationen, deras familjer, buddistmunkar och katoliker, intelligentsian, gymnasie- och högskolestuderande. De som ingick i den tredje kategorin skulle dödas.

Spelade analfabet

Under mitt besök i Kampuchea strävade jag efter att komma i kontakt med överlevande inom den intellektuella kadern. Det var mycket svårt. Det finns inte många som är kvar i livet. Jag träffade en studentska från Phnom Penh som överlevt de tre åren. Hon tvingades liksom alla andra lämna Phnom Penh den 17 april. Hon tappade bort sin familj och skickades till fots med andra norrut mot Kompong Cham.

Hon berättade att hon kunde överleva därför att ingen kände igen henne och hon spelade analfabet. Om hon visat att hon var läs- och skrivkunnig hade det varit farligt.

Två skålar ris

Hon arbetade mellan kl sex på morgonen till elva på kvällen. Vissa perioder med att gräva kanaler, andra perioder ute på risfälten. De fick två skålar ris om dagen och arbetet kontrollerades hela tiden av soldater. Män och kvinnor separerades. De fick inte ens äta tillsammans. De olika kategorierna var också separerade och ingen kontakt fick tas emellan dem.

Hon berättade också om Pol Pots barnorganisation. Den användes för att övervaka och spionera på föräldrarna och människorna i kommunen. Efter hennes berättelse om hur barnen användes drog jag direkt paralleller med Hitlerjugend i Tyskland.

Konstskatter till Kina

I Phnom Penh träffade jag också en professor i konst som överlevt perioden. Han berättade en liknande historia och arbetade nu med att klassificera de konstskatter som har samlats in från hela landet av Pol Pot-soldater. Han berättade att dessa skulle skickats till Kina.

Den intellektuella kadern har nästan blivit utrotad. I hela Kampuchea har man bara funnit 8 läkare än så länge som överlevt Pol Pot-perioden. Samma situation gäller för lärarna.

Phnom Penh är fortfarande en närapå folktom stad. Jag såg en del människor som släpptes in i staden, men de flesta som vill återvända till sina hem i Phnom Penh finns i flyktingläger

utanför staden. I staden finns inte mycket mer än skadade och förstörda hus. Det finns ingen mat eller vatten. Det finns inga arbeten och inga pengar.

I Phnom Penh kunde jag möta ett tiotal Pol Pot-soldater. De hade varit de s k svartskjortorna och tillhört den hårda kärnan i Pol Pot-armén. Det var fattigbönder och kriminella som rekryterades till Pol Pots speciella avrättningsstyrkor. Många av dessa hotades nu med avrättning i sina hembyar och hade tagits hit för att folket inte skulle ta lagen i egna händer. Dekret har också gått ut till byarna att inga avrättningar får göras av f d Pol Pot-soldater utan dessa skall lämnas över till befrielseörelsens soldater.

När jag pratade med människor i provinserna Svay Rieng och Prey Veng nämnde de ofta svartskjortorna när de berättade hur deras familjemedlemmar dödats. Oftast med hackor, knivar och spadar. Många i Pol Pot-armén var också tvångsrekryterade och det visar inte minst den oerhört snabba upplösningen när resningen startades av befrielsekrafterna i landet.

Samtidigt som jag lämnade Kampuchea fick jag ett besked att Pol Pot-högkvarteret i Battambang-provinsen omringats och krossats, men att Pol Pot lyckats komma undan med bil till Thailand.